

4: Antologie oneirokritických textů

Po obsáhlých teoretických pasážích, jež byly zhusta prokládány ukázkami přeložených pramenných textů, je nyní na místě, aby si čtenář mohl udělat vlastní představu o arabském oneirokritickém písemnictví prostřednictvím několika skromných ukázek. Pochopitelně nelze začít jinde než u proslulého snáře připisovaného Muhammadovi ibn Sírín.[\[1\]](#)

Rozsáhlé ukázky z tohoto díla zpřístupnil slovenským a českým čtenářům Ján Pauliny ve svém překladu nazvaném Snár arabských mudrcov (Kniha prvá, Kniha druhá).[\[2\]](#) Při výběru ukázek jsem tuto skutečnost zohlednil a snažil jsem se z množství snových symbolů (které jsou mimochodem řazeny v tradiční[\[3\]](#) – nikoliv abecední - posloupnosti) vybrat ty příznačné pro islámské prostředí namísto symbolů, které jsou všeobecně přijímané a srozumitelné – jinými slovy univerzální.

Tento přístup – byť postrádající hodnotu překladu „praktického“ či „využitelného“ oneirokritického slovníku – přináší, jak se autor domnívá, mnohá cenná pozitiva. Kromě nesporné poetiky výkladů, která se pochopitelně překladem částečně stírá, lze mluvit i o nevyčerpatelné studnici středověkých reálií, jejichž skládání v mozaiku je tolik podstatné pro pochopení civilizace, v níž se tento svérázný druh písemnictví zrodil.

Arabské snáře obecně využívají svéráznou dikci výkladu. Při zcela doslovném překladu do češtiny by neustálé opakování stejných formulací a řazení mnoha synonym (či výrazů příbuzných) za sebou – což mimochodem klasická arabština nepovažovala za stylistický poklesek, nýbrž právě naopak za přednost – mohlo působit až únavně. Překladatel se proto snažil skloubit nejvyšší možnou výstižnost překladu s jeho „stravitelností“ pro současného čtenáře. Vzhledem k rozsahu Ibn Sírínových kapitol a možným proporcím této práce byly vybírány jen části jednotlivých hesel.

4.1: Vybrané ukázky ze snáře Muhammada ibn Sírín

1. Výklad toho, když se vidí člověk ve snu před všemocným Bohem

Zpravil nás Abú'l-Qásim al-Husajn ibn Hárún,[\[4\]](#) že Abú 'Abdalláh at-Tustarí[\[5\]](#) vyprávěl: Ve snu jsem spatřil, že jakoby nadešel Den zmrtvýchvstání. Povstal jsem z hrobu, přivedl si jízdni zvíře a usedl na něj. Pak se zvíře se mnou vzneslo do nebes, tedy tam, kde leží ráj. I chtěl jsem sestoupit, avšak bylo mi řečeno: „Toto není tvé místo!“ Poté mne zvíře vyneslo až do nebes – do nebes, kde v každé sféře nebeské leží ráj – až jsem se ocitnul ve sféře nejvyšší. Sesednul jsem a poté jsem se chtěl posadit, když tu mi bylo řečeno: „Neusedej dokud nespatriš svého Pána nejmocnějšího.“ Odvětil jsem: „Ne“ a usednul jsem. I odnesli mne k Bohu nejmocnějšímu a před ním byl Adam – mír s ním. Když mne Adam uviděl, usadil mne po své pravici. Privil jsem: „Zahrň jej (tedy Adama – pozn. B.O.) svým odpuštěním, ó Pane!“ A slyšel jsem Boha, Nejvyššího, jak říká: „Povstaň Adame, již jsme ti odpustili!“ Privil mistr Abú Sa'íd, necht' v něm Bůh nalezne zalíbení: Kdo vidí ve snu, že stojí před nejmocnějším Bohem a Bůh na něj hledí, tak ten patří mezi lidi zbožné a čestné a jeho sen je milosrdný. Neboť nebyl-li by zbožným, pak by měl být pamětliv slov Nejvyššího: *Což si myslí, že nebudou vzkříšeni pro den nesmírný, pro den, kdy lidé před Pána vesmíru předstoupí?* [\[6\]](#)

Vidí-li člověk ve snu Boha, jak mu přislíbil své odpuštění a milosrdenství, jde o pravdivý slib, o němž netřeba pochybovat. (...) A říká se, že kdo vidí ve snu jakoby se na něj Bůh hněval, toho čeká pád jeho z vysokého postavení, neboť nejmocnější Bůh privil: *A koho hněv Můj*

postihne, ten již do záhuby spěje.[7] A vidí-li člověk ve snu, jak spadnul ze zdi či z nebe nebo z hory, pak to naznačuje hněv Boha na něj. A vidí-li sám sebe ve snu před Bohem na místě, které zná, rozprostře se tam spravedlnost a bude se jí tam dobře dařit. Tyrani tam zahynou a utlačovaní zvítězí.

Tomu, kdo vidí ve snu, jak hledí na Boží trůn, se dostane požehnání a milosrdenství. A vidí-li člověk sochu či podobiznu ve snu a je mu řečeno: „Toto je tvůj bůh!“, nebo si sám myslí, že to je jeho bůh, a uctívá-li jej a klaní se mu, pak jde o člověka, který zabřednul do nepravdivých a falešných představ a považuje je za pravdu. Je to sen toho, kdo lže o Bohu. A vidí-li ve snu, jak se rouhá Bohu, pak jde o kacíře, který si neváží Božího milosrdenství a jeho úradků.

2. Sny o prorocích a poslech všeobecně a zvláště pak sny o Muhammadovi

Pravil mistr Abú Sa'íd, necht' se nad ním Bůh smiluje: Vidění proroků ve snu může znamenat jen jednu ze dvou věcí: buď dobrou zvěst, anebo výstrahu. Cesta výkladu je pak dvojitá. Vidí-li člověk proroka v jeho pravé podobě, pak to naznačuje zdraví toho, komu se sen zdál, jeho sílu, dokonalost jeho postavení a vítězství nad těmi, kdož jsou mu nepřáteli. Druhou možností je, že člověk vidí proroka v pro něj nepřirozeném stavu a se zachmuřenou tváří, pak to značí, že snící je na tom špatně a čekají jej těžkosti. Nakonec jej však Bůh potíží zbaví. Vidí-li člověk ve snu, že zabil proroka, znamená to zradu a porušení slibu, neboť Bůh – On je Nejvyšší[8] - pravil: *A pak prokleli jsme je za to, že porušili úmluvu svou, neuvěřili ve znamení Boží, zabijeli nespravedlivě proroky, a také za slova jejich: „Srdce naše jsou neobřezána.“* Ba ano, Bůh jim je zapečetil kvůli jejich nevěrectví a jen málo z nich uvěřilo.[9] A to je v kostce všechno.

A vidí-li někdo Adama,[10] mír s ním,[11] v jeho pravé podobě, dostane se mu silného vedoucího postavení mezi lidmi, má-li poddané, neboť Bůh pravil: *Hle, Pán tvůj k andělům pravil: „Umístím na zemi náměstka!“* [12] A vidí-li člověk, jak jej Adam ve snu oslovil, dostane se mu vědění, protože Bůh pravil: *A naučil Adama jména všechna.*[13]

Kdo vidí proroka Abrahama[14] ve snu, mír s ním, tomu bude dopřáno vykonat velkou pouť do Mekky, bude-li tak Bůh chtít. A říká se, že postihne-li takového člověka velké trápení od tyranského vladaře, dá mu Bůh zvítězit nad ním i nad jeho nepřáteli, dostane se mu Božího požehnání a získá zbožnou ženu. A říká se, že vidění Abrahama ve snu značí neposlušnost otci.[15]

Kdo vidí Ježíše,[16] mír s ním, toho sen značí, že je člověkem velmi užitečným a požehnaným, vrchovatě obdařený dobrem a též zcestovalým. Bude poctěn poznáním lékařství a jiných věd. Aš-Šaríf Abú'l-Qásim Dža'far ibn Muhammad nás zpravil, že al-Husajn ibn 'Alí,[17] necht' v nich obou Bůh nalezne zalíbení, pravil: Viděl jsem Ježíše, syna Mariina, mír s ním, ve spánku. Zeptal jsem se jej: „Duchu Boží,[18] chci něco vyrýt na svůj prsten, co tam mám napsat?“ Odvětil mi: „Vryj na něj slova *Není boha kromě Boha*[19] a pak tě opustí veškeré chmury a starosti.“ A říká se, že vidí-li nějaká žena Ježíše, syna Mariina, ve snu a je těhotná, narodí se jí moudré dítě.

Pravil Abú Hurajra[20]: Slyšel jsem Posla Božího, necht' mu Bůh žehná a dá mu mír, jak řekl: *Kdo mne viděl ve snu, je to jako by mne viděl v bdělém stavu, neboť satan se nikdy nemůže* (ve snu – pozn. B.O.) *za mne vydávat.* Pravil Anas ibn Málík: Prorok prohlásil: *Kdo mne viděl ve snu, ten nepřijde do pekla. (...) Kdo mne viděl ve snu, viděl pravdu.*

Vidí-li člověk proroka Muhammada ve snu a je přitom nemocný, uzdraví se a lid v místě, kde žije, se napraví. Vidí-li někdo ve snu, jak prorok Muhammad zemřel, zemře jeden

z jeho potomků. Vidí-li na nějakém místě Prorokův pohřeb, značí to, že se na onom místě stane nějaké velké neštěstí. Vidí-li, že zesnulý Prorok byl dopraven na místo svého posledního odpočinku, pak snící bude mít sklon ke kacírství či nežádoucím novotám.[21] Vidí-li člověk ve snu, že navštívil Prorokův hrob, získá obrovský majetek. A zdá-li se mu, že je synem Prorokovým a přitom nepatří k jeho potomstvu, takový sen naznačuje, že jeho víra je ryzí.

Od Abú 'l-Wafá' al-Qáriho al-Harawího: Ve snu jsem viděl Mustafu,[22] bylo to ve Fergháně, roku 360 hidžry.[23] Byl jsem předčítačem na dvoře sultána, ale lidé mne tam vůbec neposlouchali a bavili se mezi sebou. Posmutnělý jsem se stáhl domů a usnul jsem. I viděl jsem ve snu Proroka, jako by jeho tvář změnila barvu. Řekl mi: *Recituj Korán, slovo nejmocnějšího Boha, těm, kdož se baví a neposlouchají tvůj projev. Potom už nečti nic dalšího, nebude-li si Bůh přát opak...*

3. Sny o andělech, mír budiž s nimi[24]

Slyšel jsem v Mekce Abú 'l-Fadla Ahmada ibn 'Imrán al-Harawího, že slyšel (...): Viděl jsem ve spánku proroka Muhammada, jak sedí a okolo něj je skupina chudých přezdívaných *súfijové*. [25] A hle nebesa se rozevřela a z nich sestoupil Džibríl[26] a spolu s ním další andělé držící v rukou umývadla a džbány. I začali nalévat vodu na ruce těch chudáků a omývali jejich nohy. A když dospěli až ke mne, natáhnul jsem k nim ruku. Avšak jeden z nich řekl druhému: „Nelij vodu na jeho ruce, poněvadž on k nim nepatří!“ Privil jsem: „Posle Boží, jak to, že nejsem jedním z nich, vždyť je mám rád?“ I odvětil Prorok: *Věřící je s těmi, které má rád*. A naléval vodu na mé ruce, až je omyl dočista.

Ten, kdo vidí Isráfíla,[27] mír s ním, posmutnělého, jak duje na troubu, a domnívá se, že je sám a jediný, který jej slyší, zemře. Domnívá-li se však, že lidé v místě, kde se nachází, jej slyší taky, pak se na onom místě objeví pohroma a lidé nebudou stačit pohřbívat své mrtvé. A říká se, že tento sen naznačuje vítězství spravedlnosti, poté co zavládla zvěle, a zánik svévolného útlaku v oné oblasti.

Vidí-li někdo ve snu anděly, jak drží v rukou talíře s ovocem, odejde z tohoto světa jako mučedník. A vidí-li, jak některý z andělů vešel k němu do domu, nechť dá pozor, aby jeho dům nenavštívil zloděj. Vidí-li člověk ve snu anděly shromážděné na nějakém místě a má z nich strach, padne na ono místo rozkol a válka. Vidí-li člověk ve snu, jak létá s anděly, nebo spolu s nimi vystupuje na nebesa a nevrací se, dosáhne počt na tomto světě a zemře pak jako mučedník. Ten, kdo vidí ve snu sebe sama, jako by se proměnil do podoby anděla, a ve skutečnosti měl potíže, šťastně se jich zbaví. (...) Je-li pak nemocný, tento sen mu ohlašuje smrt.

4. Sny o druzích Prorokových a jejich následovnicích[28]

Ten, kdo vidí jednoho z nich (druhy a následovníky Prorokovy – pozn. B.O.) nebo všechny živé, tomu sen naznačuje pevnost jeho víry a též, že snícimu se dostane síly a vznešeného postavení. Zdá-li se mu však, že se stal jedním z nich, postihnou jej těžkosti, nad nimiž posléze zvítězí. Vidí-li snící Prorokovy druhy opakovaně, prožije svůj život v pravdě.

Ten, kdo uvidí ve snu *čtenáře*[29] shromážděné na jednom místě, toho sen značí, že na onom místě se ve skutečnosti shromáždí přední mužové říše, vladaři, obchodníci a učenci. Jestliže někdo vidí ve snu některé zbožné muže, kteří již zemřeli, obživnout ve své obci, pak

lid oné obce se dočká hojnosti, štěstí a spravedlnosti od svého vládce a rovněž zdraví jejich předáka se zlepší.

Jestliže někdo vidí ve snu živého Abú Bakra,[30] bude poctěn milosrdenstvím a nákloností mezi všemi služebníky Božími. Vidí-li °Umara,[31] bude poctěn pevností své víry, spravedlivostí své mluvy a krásným životem během. Vidí-li někdo °Uthmána[32] živého, dostane se mu ve skutečnosti hanby, závisti a strachu z Boha.[33] A vidí-li člověk *knížete věřících*[34] °Alího ibn Abí Tálib,[35] Bůh jej poctí svou přízní, dopřeje mu vědění a dodá mu odvalu a střídmost.

5. O výkladu súr mocného Koránu[36]

Vyprávěl al-Hasan: Jeden muž zemřel a jeho bratr jej spatřil ve snu. Otázal se jej: „Bratře, který čin jsi shledal nejlepším na tomto světě?“ Odvětil: „Recitaci Slova Božího.“ „A který verš Koránu je nejlepší?“ Pravil: „Verš trůnu.“[37] „A co čeká lidi na onom světě?“ Odvětil: „Vy jednáte a nepoznáváte a my poznáváme, avšak nemůžeme nic dělat!“

Jestliže vidí někdo sebe sama ve snu číst *Oteviratelku Knihy*,[38] pak dotyčnému snícimu se otevrou brány dobra a zavrou se před ním brány zla. Kdo vidí, jak ve snu čte súru Krávy,[39] toho čeká dlouhý život a opravdová zbožnost.

Kdo vidí ve snu, jak si čte z Koránu, tomu se dostane moudrosti, síly a bohabojnosti, neboť Korán značí v symbolické interpretaci moudrost. Komu se zdá, že si koupil Korán, tomu se rozšíří jeho vědomosti o náboženství i lidech a bude zahrnut dobrem. Komu se zdá, že se naučil Korán nazpaměť, a ve skutečnosti tomu tak není, ten bude obdařen majetkem, neboť vznešený Bůh pravil: *I odpověděl Josef: „(...) neb já strážce jsem pečlivý a moudrý“*. [40]

A toho, komu se zdá, že mu je recitováno z Koránu a on to nechápe, toho postihne neštěstí buď od Boha, nebo ze strany vládce, neboť Bůh pravil: *A dodají: „Kdybychom byli naslouchali či pochopili, nebyli bychom dnes věru plamene obyvateli!“* [41] Komu se zdá, že píše koranický text na zem, tak ten je bezbožník.

6. Výklad snů o islámu[42]

Pravil mistr Abú Sa°d, nechť se Bůh nad ním smiluje: Každý modloslužebník, který se vidí ve snu, nebo jej ve snu vidí někdo jiný, jak pobývá v ráji, nebo na *stříbrných hradbách*, přijme islám, neboť Bůh pravil: *Oděni budou* (věřící v ráji – pozn. B.O.) *do šatů z atlasu zeleného a z brokátu a ozdobeni budou náramky stříbrnými*[43] *a Pán jejich napájet je bude nápojem čirým*. [44]

Zdá-li se modloslužebníkovi, že vstoupil do pevnosti, je třeba si připomenout výrok Prorokův: *Pravil Bůh nejmocnější: „Není boha kromě Mne, nejvyššího!“ Toto je mou tvrzi! Ten, kdo do ní vstoupí, bude zachráněn od Mých trestů*.

A vidí-li modloslužebník ve snu, že přijal islám, nebo že se modlí ve směru *qibly*,[45] nebo že děkuje Bohu, že jej přivedl k přijetí islámu, a je-li ve svatyni modloslužebníků a vidí-li ve snu, jak se tento stánek změnil v příbytek islámu, pak brzy zemře, protože příbytek islámu je příbytkem Pravdy.[46]

Vidí-li muslim sebe sama ve snu pronést větu: „Přijal jsem islám!“, napraví se ve skutečnosti jeho záležitosti a upevní se též jeho oddanost islámu. Vidí-li muslim ve snu, že podruhé přijal islám, zbaví se starostí. Vidí-li některý z modloslužebníků ve snu, že byl mrtvý

a pak obživnul, znamená to, že přijme islám. To samé platí, vidí-li se ve snu na lodi na moři; tedy obrátí se na islám.

7. Výklad snů o pozdravu a podání rukou

Když se někomu zdá, že si podává ruku s nepřítelem a objímá se s ním, pak se z jejich vztahu vypaří nepřátelství a upevní se jejich vzájemná náklonnost, neboť prorok Muhammad prohlásil: *Podávání si rukou prohlubuje náklonnost.*

Ten, kdo vidí ve snu, jak jej nepřítel zdraví, toho nepřítel ve skutečnosti požádá o příměří. Komu se zdá, že zdraví nějakého starce, jehož nezná, tomu to přinese bezpečí před Božími tresty. A zdá-li se někomu, že zdraví starce, jehož zná, toho čeká sňatek s krásnou ženou a dostane se mu též různých plodů ovoce, neboť Nejvyšší pravil: ... *a tam ovoce a vše, oč požádají, míti budou.* „*Mír s vámi*“ - *tak slovy Pána slitovného pozdravení budou.*[\[47\]](#) A je-li mezi snícím a nějakým jiným mužem společný obchod a vidí-li snící, jak toho muže pozdravil a on mu odpověděl pozdravem, pak jejich obchod dál zdárně pokvete; neodpověděl-li mu však onen muž ve snu, pak se jejich obchodu nebude dařit.

8. Výklad snů o rituální čistotě

Vidí-li někdo ve snu, jak je obřezán,[\[48\]](#) pak konal dobro a Bůh jej tak očistil od hříchů. Vidí-li však někdo naopak, jak mu narostla předkožka – a předkožka značí nárůst majetku a zároveň slabost ve víře – pak tento sen ukazuje, že snící ztratí svou víru kvůli životu pozemskému. A vidí-li člověk ve snu, že je obřezán, a teče přitom spousta krve, pak opustí svůj dosavadní hříšný život a přikloní se k tradici Posla Božího.

Ten, kdo vidí ve snu, jak používá *siwák*,[\[49\]](#) ten bude ve skutečnosti laskavý na své blízké a dostane se mu též Božího milosrdenství.

Komu se ve snu zdá, že podniká rituální očistu[\[50\]](#) a nepodaří se mu ji dokončit, tomu se i ve skutečnosti nepodaří dokončit jeho záležitosti a nedostane to, co požadoval. Kdo vidí ve snu, že provedl malou rituální očistu a vstoupil do mešity, aby se pomodlil, ten se zbaví starostí a bude děkovat Bohu za své štěstí. Kdo vidí ve snu, že podniká malou rituální očistu tím, čím není přípustné se očišťovat,[\[51\]](#) a má přitom v životě starosti, ten bude ve skutečnosti očekávat štěstí, jehož se mu ale nedostane.

Vidí-li obchodník sebe sama ve snu, jak provádí modlitbu, aniž by před tím podniknul malou rituální očistu, bude obchodovat bez náležitého kapitálu. Zdá-li se obdobný sen vladaři, pak se mu nepodaří shromáždit jeho vojsko. Zdá-li se totéž řemeslníkovi, tak bude žít v neklidu a nepokoji.

Komu se zdá, že se modlí, aniž by vykonal malou rituální očistu, a navíc pak na místě, kde modlitba není přípustná, toho čeká, že bude v životě zmatený a ztracený a nedokáže najít východisko ze svých problémů. Ten, kdo vidí ve snu, že provádí očistu *tajammum*,[\[52\]](#) toho čeká brzké štěstí a přiblíží se mu čas odpočinku, poněvadž očista *tajammum* je náznakem blízké radosti poskytnuté od Pána Nejvyššího.

9. Výklad snů o *adhánu*[\[53\]](#) a *iqámě*[\[54\]](#)

Vidí-li někdo ve snu, jak provolává *adhán*, a není přítom ve skutečnosti *mu'adhinem*, chopí se moci, je-li toho hoden, v takovém rozsahu, kam až dolehne jeho vlastní hlas z minaretu. Vidí-li takový člověk ve snu, že vyvolává *adhán* z vrcholku kopce, pak jeho vládu ve skutečnosti posléze poškodí nějaký cizinec. Není-li dotyčný snící schopný vládnout, obdobný sen značí, že ve skutečnosti utrpí škodu jeho obchod nebo řemeslo. A vidí-li se člověk ve snu, jak svévolně přidává slova při provolávání *adhánu*, nebo je naopak ubírá, případně zaměňuje jeho výrazy, pak bude k lidem nespravedlivý v takovém rozsahu, jaký dosáhnou jeho zásahy do textu *adhánu*. Vidí-li se někdo ve snu, jak provolává *adhán* na ulici, pak patří k těm dobrým lidem, kteří přikazují chvályhodné a zakazují zavrženíhodné. [55]

A *adhán* provolávaný ve snu uvnitř Ka'by není správný. Kdo vidí ve snu, jak pronáší *adhán* ze střechy sousedova domu, ten zradí rodinu onoho souseda. Ten, kdo provolává *adhán* mezi lidmi, kteří mu neodpovídají, ve skutečnosti vidí, že je ovládá nespravedlnost, neboť Nejvyšší pravil: *A zavolají obyvatelé ráje na obyvatele ohně: „My shledali jsme, že to, co Pánem našim bylo slíbeno, je pravda. Zdaž i vy jste shledali slib Pána svého pravdivým?“ A odpovědí: „Ano!“ A tehdy zavolá hlasatel mezi nimi: „Necht' Bůh prokleje nespravedlivé, ty kdož odvraceli jiné od cesty Boží, přáli si ji pokřivit a nevěřili v život posmrtný!“* [56]

A je-li někdo uvězněný ve vězení a ve snu vidí, jak pronáší *iqámu* nebo jak se modlí vestoje, bude záhy propuštěn na svobodu, neboť Bůh pravil: *A až uplynou posvátné měsíce, pak zabíjejte modloslužebníky, kdekoliv je najdete, zajímejte je, obléhejte je a chystejte proti nim všemožné nástrahy! Jestliže se však kajícně obrátí, budou dodržovat modlitbu a dávat almužnu, nechte je jít cestou jejich, vždyť Bůh je věru odpouštějící, slitovný.* [57] A vidí-li někdo, kdo není ve vězení, ve snu, jak provolává *iqámu*, tak bude povznesen a veleben. A zdá-li se někomu ve snu, že provolává *adhán* a baví se tím a tropí si z toho legraci, pak mozek onoho člověka ochabne, poněvadž Nejvyšší pravil: *Vy kteří věříte! Neberte si za přátele ty, kterým je vaše náboženství pro posměch a pro zábavu, ať jsou již z těch, jimž dostalo se Písma před vámi, či ať jsou z nevěřících. A bojte se Boha, jste-li věřící! A když voláte k modlitbě, tropí si z toho posměšky a je jim to pro zábavu – a je to proto, že je to lid, jenž ničemu nerozumí.* [58]

10. Výklad snů o modlitbě a jejích pilířích [59]

Pravil mistr Abú Sa'd, necht' se nad ním Bůh smiluje: Základem je, že vidění modlitby ve snu, je příznivé jak pro náboženství, tak pro život snícího na tomto světě, a naznačuje tedy blízkost Bohu, zisk nějakého poslání nebo vykonání jedné z povinností vůči Bohu. [60] Modlitba se dělí na tři druhy: povinnou, tradiční a dobrovolnou. [61] Vidění povinné modlitby ve snu znamená to, co jsme již uvedli. Tedy snícímu bude dáno vykonat velkou pout' do Mekky a bude se v životě vyhýbat hanebnostem, neboť Nejvyšší pravil: *Sděluj jim to, co bylo ti z Písma vnuknuto! Dodržuj modlitbu, vždyť modlitba odvrací od nemravnosti a věcí zavrženíhodných! Vzpomínání pak Boha je povinností největší a Bůh dobře ví, co děláte.* [62]

Tradiční modlitba ve snu pak ukazuje na rituální čistotu snícího a jeho trpělivost, s níž snáší těžkosti osudu, a též na skutečnost, že se mu dostane hezkého jména, neboť Bůh pravil: *A věru máte nyní v poslu Božím příklad překrásný pro každého, kdo doufá v Boha a v den poslední a kdo Boha hojně vzpomíná.* [63] Toto vidění přináší ve skutečnosti též blízkost k lidem, šlechtnost vůči vlastní rodině a dobrotu nad rámec toho, co je přikázáno. Dobrovolná modlitba pak značí lidskou dokonalost mravní a odstranění všech životních starostí.

Prostrace ve snu poukazuje na vítězství a pokání nad vlastními hříchy, dlouhý život a vysvobození z nebezpečí. A vidí-li žena, že se modlí na místě před muži,[\[64\]](#) zemře, neboť ženě nepřísluší předcházet muže, leda tak ve smrti. Vidí-li vladař ve snu, že se modlí v čele všech modlících se, pak zůstane na tomto světě sám a přijde těž o svůj majetek. A ten, kdo se ve snu modlí společně s muži i s ženami, tomu se dostane mezi lidmi místo soudce, bude-li toho hoden. Pokud však ne, bude alespoň zprostředkovávat a urovnávat spory mezi lidmi.

11. Výklad snů o mešitě, *mihrábu*[\[65\]](#) a minaretu.

Pravil mistr Abú Sa^cd: Kdo vidí ve snu mešitu pevně postavenou, jeho vidění mešity značí vzdělaného muže, u něhož se shromažďují lidé proto, aby konali dobro a vzpomínali Boha Nejvyššího, neboť tak pravil Bůh: *A těm, kdož chtějí, je dovoleno, aby bojovali kvůli tomu, že jim bylo ukřivděno. A Bůh věru je schopen poskytnout jim pomoc, těm, kdož byli bezprávně vyhnáni ze svých domovů, jedině proto, že říkali: „Pánem naším je Bůh!“ A kdyby byl Bůh nezahnal jedny lidi druhými, věru by byly bývaly zničeny poustevny, kostely, modlitebny a místa klanění, v nichž hojně je vzpomínáno jména Božího. – A Bůh vskutku pomůže všem těm, kdož pomáhají Jemu – a Bůh věru je silný a mocný.* [\[66\]](#)

Vypráví se, že nějaký muž viděl ve snu, jak močí do *mihrábu*, a když se dotázal na význam svého snu vykladače, bylo mu řečeno: „Narodí se ti syn, který se stane imámem a bude vzorem a příkladem pro ostatní lidi.“ A pokud jde o minaret ve snu, pak to znamená muže, který shromažďuje ostatní lidi ke konání dobra. Zřícení se minaretu mešity pak značí smrt onoho muže a též skutečnost, že vzpomínka na něj bude blednout a obec věřících kolem mešity se rozpadne.

12. Výklad snů o *zakátu*[\[67\]](#) a *sadace*[\[68\]](#), nakrmení chudých[\[69\]](#) a též o *zakátu al-fitr*[\[70\]](#)

Pravil mistr Abú Sa^cd, nechť v něm Bůh nalezne zalíbení: Kdo vidí ve snu, jak splnil předepsanou povinnost zaplacení *zakátu* ze svého majetku, ten bude obdařen majetkem a bohatstvím, neboť Nejvyšší pravil: *To, co jako lichvu berete, aby to přineslo rozmnožení vzaté z majetku jiných, to nepřinese u Boha úrok žádný. Však to, co jako almužnu dáváte, toužíce po tváři Boží – tak činí ti, jimž odměna bude zdvojnásobena.* [\[71\]](#)

Výklad vidění dobrovolné almužny (*sadaqy*) ve snu se liší podle toho, komu se příslušný sen zdá. Vidí-li učenec, jak ve snu daruje almužnu chudým, pak to značí, že obdaří lid svou učeností. Má-li obdobný sen vládce, ovládne ve skutečnosti národy. Má-li tento sen obchodník, pak zbohatne při prodeji, a konečně vidí-li jej řemeslník, naučí se dobře chodu svého řemesla.

A ten, kdo vidí ve snu, že nakrmil chudobné, se zbaví svých starostí a dojde klidu duše, žil-li ve strachu. Ten, kdo spatří ve snu, že poskytnul dobročinnou almužnu u příležitosti ukončení postního měsíce ramadánu, ten se bude hojně modlívát a velebit svého Pána, neboť Nejvyšší pravil: *Prospívat naopak bude ten, kdo je očištěn a jména Pána svého vzpomíná a modlitbu koná.* [\[72\]](#)

13. Výklad snů o půstu[\[73\]](#) a jeho přerušení

Pravil mistr Abú Sa^cd, nechť v něm Bůh nalezne zalíbení: Snopraci se rozcházejí ve výkladu snů o půstu. Někteří z nich tvrdí, že vidí-li někdo ve snu, že se nachází v postním měsíci, pak jeho sen ve skutečnosti poukazuje na drahotu a nedostatek potravin. Jiní snopraci

však říkají: Takový sen naznačuje zdravou víru dotyčného snícího, zbavení se strážní, uzdravení se z nemocí a splacení dluhů.

Vidí-li snící, jak se postí v měsíci ramadánu až do okamžiku *iftáru*,^[74] pak – je-li na pochybách – dostane se mu jasného přesvědčení, neboť Nejvyšší pravil: *Postním měsícem je měsíc ramadán, v němž Korán byl seslán jako vedení správné pro lidi a jako vysvětlení tohoto vedení i jako spásné rozlišení. Kdo z vás spatří na vlastní oči měsíc, nechť se postí! Ten z vás, kdo je nemocen nebo na cestách, nechť postí se stejný počet dní později; Bůh si přeje vám to usnadnit a nechce na vás obtížné. Dodržujte plně tento počet a chvalte Boha za to, že správně vás vede – snad budete vděční!* ^[75] A je-li dotyčný snící ve skutečnosti člověkem pisma neznalým ^[76], stane se háfizem.^[77]

Někteří vykladači tvrdí, že vidí-li někdo ve snu, jak v měsíci ramadánu přerušil svůj půst, dostane se mu dobrého charakteru. Jiní vykladači říkají: Dotyčný snící se vydá ve skutečnosti na cesty – pro uspokojení Boží – neboť Nejmocnější pravil: *Postěte se jen po určený počet dní! Ten z vás, kdo je nemocen anebo na cestách, nechť postí se stejný počet dní později. Ti, kdož mohou se postit, však nečiní tak, ti nechť se vykoupí nakrmením jednoho chudého. Kdo však dobrovolně učiní více dobrého, bude to přičteno k jeho dobru. A půst je pro vás lepší – jste-li rozumní.*^[78]

14. Výklad snů o velké^[79] a malé pouti^[80] do Mekky, o Ka^cbě^[81], Černém kameni^[82], studni Zamzam^[83] a o všem, co se toho týká, a též o obětech a obětování^[84]

Pravil mistr Abú Sa^cd, nechť v něm Bůh nalezne zalíbení: Kdo vidí ve snu, jak se vydává na velkou pouť v čase, který jí náleží, bude-li tomu třeba, vykoná pouť i ve skutečnosti. Bude-li však nemocný, tento sen předznamená jeho uzdravení, bude-li zadlužený, splatí své závazky, bude-li žít ve strachu a obavách, dostane se mu pocitu bezpečí, bude-li žít v strážních, čeká jej vyřešení jeho potíží, bude-li na cestách, ve zdraví dorazí do cíle, bude-li obchodníkem, zbohatne, bude-li bloudit, dočká se správného vedení a bude-li ustaraný, pak se zaraduje.

Kdo však ve snu vidí, že by měl splnit svou poutní povinnost a neučiní tak, tomu takový sen naznačuje zradu a to, že není vděčný za dary Boha Nejvyššího. Ten, komu se zdálo, že vykonal velkou či malou pouť do Mekky, se dožije vysokého věku a jeho záležitosti se budou ubírat správným směrem. A zdá-li se mu, že obchází Dům,^[85] pověří jej některý z imámů čestným úkolem.

Ka^cbu ve snu viděti: Značí to chalífu, emíra či vezíra. Zřícení jedné z jejich stěn pak naznačuje smrt vladaře. A říká se, že tomu, kdo vidí ve snu, jak vstoupil dovnitř Ka^cby, se to poštěstí i ve skutečnosti, bude-li tomu Bůh chtít.^[86] Vypráví se, že jeden muž navštívil Muhammada ibn Sírín a pravil: „Spatřil jsem ve snu, jak se modlím nad Ka^cbou (na její střeše – pozn. B.O.).“ Ibn Sírín odpověděl: „Boj se Boha, neboť já vidím, jak ve skutečnosti odpadneš od islámu!“

Ten, kdo vidí, že se ve snu dotýká Černého kamene, o tom se vypráví: Ten bude lidem Hidžázu následován co by imám. A zdá-li se někomu ve snu, že vytrhnul Černý kámen ze zdi a přivlastnil si jej, tak ten se dostane ve svém náboženství do osamění kvůli nežádoucím novinkám, kterými bude jeho srdce zasaženo^[87]. A vidí-li někdo ve snu, jak našel Černý kámen, poté co jej nějaký člověk ztratil, a zasadil jej přitom na jeho původní místo, pak se jedná o sen muže, který se ve skutečnosti domnívá, že se mu dostalo Božího vedení, zatímco ostatní lidé jsou na scesti.

A ten, kdo pije ve snu vodu ze studny Zamzam, tomu se dostane štěstí a získá to, co si přeje mít z ctností zbožných. A pokud jde o *minbar*^[88] ve snu, tak ten značí vládce Arabů, vznešené místo a taky obec islámu. Vidí-li někdo sebe sama ve snu stát na minbaru a pronášeli přitom zbožnou řeč, tak onen snící – je-li toho hoden – získá vznešené postavení a vládu. A pokud jde o oběti, ty značí ve snu dobrou předzvěst štěstí, oproštění se od všech starostí a požehnání, neboť Nejvyšší pravil: *A oznámili jsme mu radostnou zvěst o Izákovi, jenž prorok byl, k bezúhonným patřící. Pak požehnali jsme jemu i Izákovi; a mezi jeho potomky jsou někteří, kdož dobro konají, však jiní sami na sobě křivdu zjevnou páchají.*^[89] Vidí-li ovšem někdo ve snu, že zcizil něco z toho, co mělo být obětováno Bohu, pak onen člověk ve skutečnosti lže o Bohu. A někteří vykladači říkávají: „Je-li člověk nemocný a zdá se mu sen, že provádí obětování, takový sen naznačuje jeho vlastní smrt.“ Avšak jiní tvrdí: „Takový sen naopak předznamenává uzdravení.“

15. O vidění *džihádu*^[90]

Kdo vidí ve snu sebe sama, jak jde vykonat *džihád*, ten bude obdařen mocí a přednostmi, bude veleben a dostane se mu vznešeného postavení, neboť Nejvyšší pravil: *Nejsou si rovni ti věřící, kteří zůstali sedět doma – kromě těch, kdož jsou neschopní -, s těmi, kdož usilovně bojují na stezce Boží majetkem svým i osobami svými. Bůh povýšil ty, kdož usilovně bojují majetkem svým i osobami svými, o stupeň výše než ty, kdož zůstali sedět doma. Všem Bůh přislíbil odměnu překrásnou, avšak vyznamenal ty, kdož usilovně bojují, nad těmi, kdož sedí doma, udělením své odměny nesmírné a ve stupních u Sebe, v odpuštění i v milosrdenství. A Bůh je odpouštějící, slitovný.*^[91]

A vidí-li člověk ve snu, jak bojuje na stezce Boží, čeká jej radost, dobré živobytí a vznešené postavení, neboť Nejvyšší pravil: *A nepokládej ty, kdož na stezce Boží byli zabiti, za mrtvé! Naopak, oni jsou živí a u Pána svého odměnu svou užívají a radují se z toho, co Bůh jim z přízně Svě uštědřil, a radují se, že ti, kteří je následují, avšak dosud se k nim nepřipojili, nemusí se ničeho obávat a nebudou zarmouceni.*^[92]

16. Výklad snů o smrti,^[93] mrtvých, hrobech, pohřebních rubáších a všem, co se toho týká, jako je pláč, nářek a podobně.

Pravil mistr Abú Sa^cd, nechť se nad ním Bůh smiluje: Smrt ve snu značí pokání od něčeho závažného a ten, kdo ve snu vidí, že zemřel a poté ožil, ve skutečnosti zhřeší a pak se dá na pokání, neboť Nejvyšší pravil: *A bude zvoláno na ty, kdož nevěřili: „Odpor Boží je věru silnější než vaše nenávisť vůči vám samým, když jsouce k víře vyzváni, přece jste neuvěřili!“ A odvěti: „Pane náš, dals nám dvakrát zemřít a oživils nás také dvakrát a my viny své uznáváme. Je prostředek nějaký, abychom se ven z toho dostali?“*^[94]

A ten, kdo ve snu zemře, aniž by byl opravdu nemocen, a ve snu se přitom neobjeví ani jeho mrtvé tělo, toho věk se ve skutečnosti prodlouží. A naopak ten člověk, jemuž se zdá, že nezemře, toho čas se brzy naplní. A domnívá-li se dotyčný snící, že nikdy nezemře, ve skutečnosti bude zabit na stezce Boží.

A pokud jde o nářek, tak ten, kdo vidí ve snu nějaké místo, kde lidé nařikají, ve skutečnosti předpovídá, že na onom místě se přihodí něco zlého, co přinutí obyvatelstvo, aby ono místo opustilo. A říkává se, že výkladem nářku je zpěv, a naopak výkladem zpěvu ve snu je nářek.

A pokud jde o omývání mrtvého, tak sen toho, kdo vidí mrtvého, jak omývá sám sebe, naznačuje, že potomstvo dotyčného snícího se zbaví starostí a rozroste se jejich majetek. A pokud jde o rakev,[\[95\]](#) tak ten, kdo se ve snu vidí, jak je nesen v rakvi, toho čeká zlepšení jeho záležitostí, zvětšení jeho majetku, neboť kořenem onoho slova je „znovu povstat“.[\[96\]](#)

17. Sny o zmrtvýchvstání[\[97\]](#), posledním soudu a zúčtování[\[98\]](#), o svitcích[\[99\]](#) a mostu nad propastí pekelnou[\[100\]](#)

A zdá-li se někomu ve snu, že Den posledního soudu již nastal na určitém místě, tak to ve skutečnosti značí, že na onom místě se rozšíří mezi lidem spravedlnost, tamním tyranům se lidé pomstí za jejich zvěli a utlačování vítězně povstanou, neboť onen Den znamená ctnost a spravedlnost. A zdá-li se někomu, že se na nějakém místě projevilo některé ze *znamení Hodiny*,[\[101\]](#) jako například východ slunce na západě, vystoupení apokalyptického zvířete či příchod Antikrista,[\[102\]](#) nebo nájezd Goga a Magoga,[\[103\]](#) tak to značí, že pokud žil dotyčný snící v poslušnosti Boha Nejmocnějšího, jeho noční vidění mu přináší předzvěst něčeho dobrého; pokud ovšem byl vzpurný a nedodržel Boží nařízení, jeho sen pak značí výstrahu pro budoucnost.

A zdá-li se někomu ve snu, jakoby Den zmrtvýchvstání nastal jen pro něj samotného, jeho sen mu předpovídá smrt. A ten, komu se zdá, že se přiblížil k okamžiku posledního soudu, tak tomu jeho sen připomíná jeho vlastní netečnost ve věcech dobra a protivení se Bohu, neboť Nejvyšší pravil: *Přibližuje se k lidem zúčtování jejich, zatímco lhostejně se odvracejí a kdykoliv jim Pána jejich nové připomenutí přijde, jen jako v zábavě mu naslouchají*.[\[104\]](#)

Pravil mistr Abú Saʿd, necht' se nad ním Bůh smiluje: Pravil Bůh Nejmocnější: *A postavíme v den zmrtvýchvstání váhu spravedlivou a nebude duše žádná o nic ošizena; a i kdyby to mělo jen váhu zrna hořčičného, My je přineseme. A My stačíme si jako účetní*.[\[105\]](#)

18. Výklad snů o pekle, před nímž se uchylujeme k Bohu[\[106\]](#)

Vidí-li někdo ve snu, jak vstupuje do pekla, pak to značí, že spáchá ohavnosti a velké hříchy, které budou náležitě potrestány. A říká se, že zdržuje-li se dotyčný ve snu mezi lidmi a zdá se mu, že byl vstrčen do Ohně,[\[107\]](#) pak ten člověk, který jej tam popostrčil, jej ve skutečnosti svádí na scestí a ponouká jej k páchání nepravostí. A vidí-li člověk ve snu, jak vychází z pekla bez újmy, pak jej čekají strážně světa.

A vidí-li někdo ve snu, že popíjí nápoj pekelný[\[108\]](#) a pojídá plody ze stromu Zaqqúm,[\[109\]](#) pak onen snící bude usilovat o vědění, což se mu poštěstí. A říká se: Jestliže se dotyčný snící dostane do těžkostí, tento sen znamená, že proleje krev.

A každý sen, v němž se objevuje Oheň, je znamením rychle se blížícího rozkolu, neboť Nejvyšší pravil: *Necht' zhynou lháři prolhaní, kteří v hlouposti své jsou lhostejní a ptají se: „Kdy dostaví se den poslední?“ V den, kdy budou ohněm zkoušeni! „Okuste tuto svou zkoušku! Tohle je to, co přáli jste si uspišit!“* [\[110\]](#) A vidí-li někdo ve snu, jak jeho tvář zčernala v pekle, tak to značí, že některý z jeho druhů je nepřítelem Boha a koná nepravosti a ohavnosti.

19. O ráji,[\[111\]](#) jeho pokladech, pannách ráje,[\[112\]](#) zámcích, řekách a plodech.

Vyprávěl al-Walíd ibn Ahmad al-Wá'iz (...) podle Hafsy bint Rášid: Marwán byl našim sousedem. Když zemřel, velmi mne to zarmoutilo. A jednou jsem jej spatřila ve snu. I pravila jsem: „Abú Abdalláhu, co s tebou náš Pán udělal?“ Odvětil: „Dal mi vstoupit do ráje.“ Řekla jsem: „A co bylo dále?“ Odpověděl: „Byl jsem povýšen mezi lidi po pravici.“^[113] „A co bylo pak?“ „Byl jsem povýšen mezi ty, kdož byli k Bohu přiblíženi.“^[114] Zeptala jsem se: „A koho jsi spatřil ze svých bratrů?“^[115] Pravil: „Spatřil jsem al-Hasana,^[116] Ibn Sírína^[117] a Majmúna.“

Toho, kdo vidí ve snu, že se před ním zavřela jedna z bran ráje, čeká smrt jednoho z rodičů. A vidí-li, jak se ve snu uzavřely nějaké dvě brány, zemřou mu oba dva rodiče. A vidí-li někdo, jak vstoupil do ráje, dostane se mu radosti a bezpečí na tomto i onom světě, neboť Nejvyšší pravil: *Naopak bohabojní mezi zahradami a u pramenů budou přebývat: „Vstupte do nich s pokojem a bezpečí!“*^[118]

A vidí-li někdo ve snu, jak je uveden do ráje, pak to znamená, že se přiblížil okamžik jeho smrti. A vidí-li někdo, jak mu bylo řečeno: „Vstup do ráje!“ a on tak neučiní, znamená to, že dotyčný opustí své náboženství, neboť Nejvyšší pravil: *Věru těm, kdož znamenají Naše za živá prohlašovali a pyšně se od nich odvraceli, nebudou otevřeny nebes brány a oni nevstoupí do ráje, dokud neprojde velbloud uchem jehly. A takto My odměňujeme provinilé.*^[119]

Zdá-li se někomu ve snu, jak mu bylo řečeno, že vstoupí do ráje, znamená to ve skutečnosti, že bude dědit, neboť Nejvyšší pravil: *Toto je ta zahrada, již dali jsme vám v dědictví za to, co konali jste dobrého.*^[120]

A zdá-li se někomu, že je v ráji, dostane se mu správného vedení a poznání. Vidí-li ve snu, že vstoupil do ráje usmívá se, pak to ukazuje na to, že hojně vzpomíná Boha. Sní-li někdo, že je v rajské zahradě, dostane se mu věrnosti a dokonalosti v náboženství. A vidí-li ve snu, že pojedl z plodů rajských stromů, získá vědění v té míře, kolik plodů snědl. Obdobně platí, jestliže se mu zdá, že pil vodu, víno či mléko z rajských řek. Dotyčný bude obdařen moudrostí, poznáním a bohatstvím.

A vidí-li někdo ve snu, že se ocitnul v nějakém rajském paláci, dostane se mu vedoucí postavení ve společnosti nebo se ožení s překrásnou otrokyní, neboť Nejvyšší pravil: *Tam dívky budou rozkošné a překrásné – které z dobrodiní Pána svého můžete popírat? – velkých černých očí, ve stanech strážené (...) jichž předtím se nedotkla ruka člověka ni džina žádného.*^[121]

Vypráví se, že al-Hadždžádž ibn Júsuř^[122] viděl jednou ve snu, jak dvě dívky z ráje sestoupily k němu s nebe. I uchopil al-Hadždžádž jednu z nich a druhá se vrátila do nebes. Al-Hadždžádž vypověděl svůj sen Muhammadovi ibn Sírín. Ten mu na to odvětil: „Ty dvě dívky ze snu značí dva rozkoly hrozící tvé říši, z nichž si budeš vědom jen jednoho jediného z nich, a neuvědomíš si přitom ten druhý.“ A skutečně, al-Hadždžádž měl na mysli vzpouru Ibn al-Aš'athe a nebyl si vědom vzpoury Ibn al-Muhallaba.

A vidí-li někdo ve snu, jak k němu přicházejí andělé a zdraví jej v ráji, tak vykoná něco, co jej vskutku přivede do ráje, neboť Nejvyšší pravil: *A vejdou do nich (do zahrad ráje – pozn. B.O.) oni i ti z otců, manželek a potomků jejich, kdož zbožní byli. A andělé budou přicházet jim v ústrety u všech dveří zdravíce: „Mír s vámi za to, že trpěliví jste byli!“ A jak překrásný bude příbytek konečný!*^[123]

20. Výklad snů o džinech^[124] a o satanech^[125]

Vidí-li člověk ve snu džina, jak postává poblíž jeho domu, pak to může znamenat jednu ze tří možností: Buď takové vidění naznačuje ztrátu, nebo ostudu, případně též

výstrahu, kterou si dotyčný nevezme k srdci. A zdá-li se někomu ve snu, že učí džina Koránu, nebo že džinové naslouchají, jak z něj recituje, pak se dotyčnému dostane přední místo ve společnosti a vůdcovství, neboť Nejvyšší pravil: *Rci: „Bylo mi vnuknuto, že skupina džinů naslouchala a řekla: ‘Naslouchali jsme Koránu podivuhodnému, k přímé cestě vedoucímu, takže jsme v něj uvěřili a již nikoho nebudeme přidružovat k Pánu svému.’“* [126]

Vidí-li člověk ve snu, jak džinové vešli do jeho domu a udělali tam nějakou práci, pak to ve skutečnosti značí, že jeho dům navštíví lupiči, kteří jej zbijí, nebo, že v jeho vlastním domě na něj zaútočí nepřátelé.

A pokud jde o satana, tak ten je nepřítelem v náboženství i na tomto světě, podvodníkem, jež strojí úklady a jemuž nic není svaté. Výkladem jeho vidění ve snu může být vladař a snad též lid. A tomu, kdo vidí ve snu, jak se jej dotknul přelud satanův, a přitom vzývá Boha, jeho sen ukazuje, že má ve skutečnosti mnoho nepřátel, kteří jej chtějí zničit, což se jim ovšem nezdaří, neboť Nejvyšší pravil: *Když těch, kdož bohabojní jsou, se dotkne přelud satanův, tu připomenou si Boha, a hle, jsou opět jasně vidoucí, zatímco bratři jejich jim prodlužují jejich přebývání v bloudění a pak nejsou schopni se z něho dostat.* [127]

A vidí-li někdo ve snu, jak se satan u něj doma usídlil, značí to, že se dopustil ve skutečnosti hříchu a lhal, neboť Nejvyšší pravil: *Mám vám oznámit, na koho sestupují satani? Sestupují na všechny pomlouvače hříšné a sdělují jim slyšené, však lháři jsou to ve většině.* [128]

4.2: Vybrané ukázky ze snáře ʿAbdalghaního an-Nábulusího [129]

Stejně jako jméno Muhammada ibn Sírín tvoří pomyslný počátek středověké arabské oneirokritické tradice, jméno ʿAbdalghaního an-Nábulusího představuje její vyvrcholení. V příslušné kapitole části druhé jsme si přiblížili an-Nábulusího „vědecký“ přístup ke snům. Na následujících stranách předkládáme čtenáři vybrané ukázky z an-Nábulusího snáře, který je mistrnou kompilací děl jeho předchůdců.

Zatímco v případě snáře Ibn Sírína jsme se zaměřili na prvních dvacet kapitol obsahujících religiozní symboliku a tematiku, u an-Nábulusího zamýšlíme podniknout přesný opak. Symboly, které čtenář nalezne v následujících ukázkách, patří k těm nadkulturním, o čemž se lze snadno přesvědčit jen letným pohledem do jednoho z mnoha snářů, které současná česká knihkupectví nabízejí. An-Nábulusího symboly proto řadíme z praktických důvodů nikoliv tematicky (viz kapitola 4.1), ale abecedně – dle abecedy arabské.

Výklad jednotlivých snových symbolů byl podstatně zkrácen, abychom mohli uvést co možná nejvíce ukázek. V arabském originálu se přitom rozsah jednotlivých interpretací pohybuje mezi jednou či dvěma větami až několika stranami textu.

Alif

Ōtec (al-ab): Otec ve snu značí to, co si snící sám přeje. Dobrým znamením je, vidí-li muž ve snu své rodiče nebo prarodiče. Ten, kdo vidí ve snu svého otce a potřebuje pomoc, tomu se dostane živobytí ze směru, odkud to neočekával, nebo se k němu někdo hezky zachová. Postrádá-li dotyčný snící někoho, onen člověk se dostaví. Cítí-li bolest, pak se jí rychle zbaví.

Jehla (al-ibra): Jehla ve snu je pro starého mládence znamením manželství a pro chudáse zase předzvěstí, že se jeho stav změní. A tomu, kdo vidí nit v uchu jehly, jeho sen naznačuje, že se jeho situace spraví a shromáždí se mu vše, co se mu rozutíkalo. Toho, kdo vidí ve snu,

jak se jehla, kterou šije, zlomila nebo ztratila, čekají zlé vyhlídky, že se jeho situace zhorší. A jehla též naznačuje ženu, neboť do ní vstupuje nit.

Konvice (al-ibríq): Její spatření ve snu naznačuje vzpurnému pokání a těhotné ženě narození chlapce. A snad ukazuje na mladíka, který pozná všechna tajemství. Její plurál (al-abáríq) pak poukazuje na dobré skutky, které přivedou dotyčného snícího do ráje. Stejně tak ukazuje konvice na smích, chechot a hry.

Hruška (al-idzás): Hruška – vidí-li ji snící v době, kdy skutečně zraje – značí živobytí. Ovšem spatří-li ji dotyčný ve snu mimo tento čas, pak naznačuje nemoc a starosti. A vidí-li nemocný ve snu, jak pojídá hrušku, pak jej čeká uzdravení.

Bratr (al-ach): Vidí-li člověk ve snu svého bratra nebo dědečka nebo strýce z matčiny či otcovy strany nebo kohokoliv, komu náleží dědický podíl,[\[130\]](#) to vše naznačuje podílnictví či pomoc ve věcech majetkových.

Králík (al-arnab): Králík ve snu ukazuje na ženu. Ten, kdo vidí ve snu, jak chytil králíka, se ožení. A říká se, že králík též poukazuje na zbabělého muže. Také se říká, že králík značí zlou ženu. A ten, kdo ve snu získá králíka, získá ve skutečnosti ženu. Ten, kdo vidí ve snu, že získal mládě králíka, tomu se dostane starostí a újmy.

Prst (al-isba^c): Prsty znamenají ve výkladu děti, ženy, otce a matky, majetek a panství. A toho, komu se zdá, že jeho prsty se pěkně zvětšily, čeká nárůst v tom, co již bylo vzpomenuo. Totéž platí i o úbytku prstů. A snad prsty ukazují na zástupce panovníka, kteří se přou o své hodnosti a prospěšnost.

Princ (al-amír): Znamená to, co dá člověku živobytí a pomůže mu. Pro starého mládence značí sňatek, pokud se mu zdá, že jeho dům navštívil princ. A snad vidění prince ve snu znamená též důležitý krok ve směru, který dotyčný snící zamýšlel.

Člověk (al-insán): Ten, kdo vidí ve snu jednoho neznámého člověka, vidí snad sebe sama. A vidí-li dotyčný, jak onen člověk ve snu vykonal něco dobrého, snad bude právě on tím vykonavatelem dobra. A naopak, spáchá-li onen člověk ve snu něco zlého, dopustí se snící sám onoho zla.

Nos (al-unf): Nos ve snu značí to, oč se člověk stará, ať již se jedná o majetek či rodiče, děti, bratra, ženu, druhu či dělníka. Vidění vlastního nosu v krásné podobě naznačuje, že někdo z těch, které jsme zmínili, bude dobře prospívat. Vdechování příjemné vůně ve snu naznačuje bystrost úsudku a zlepšení postavení dotyčného snícího.

Bá'

Dveře (al-báb): Dveře ve snu značí pána domu. Otevřené dveře jsou těmi dveřmi, jimiž přichází živobytí. Dveře domů ve snu mají význam jako ženy. Jsou-li dveře nové, pak jde o panny, jsou-li nezavřené, pak se jedná o deflorované, leč neprovdané ženy, či vdovy nebo ženy rozvedené. A ten, kdo vidí ve snu, že znovu zavřel dveře domu, ten se ve skutečnosti ožení s pannou.

Baklažán (al-badhindžán): Vidí-li jej snící v době, kdy skutečně roste, pak mu toto vidění slibuje získání prostředku k živobytí s vynaložením co nejmenšího úsilí. Ovšem mimo tuto dobu jde o zlověstné znamení. A jeho pojídání ve snu značí příchod slabosti, ochablost v mluvě, nenávisť a podvod.

Papoušek (al-babaghá’): Ve snu značí lháře a tyрана. A říká se, že je to filosof, a mládě papouška pak značí dítě filosofa. Samice papouška ve snu poukazuje na krásnou a výmluvnou ženu. Snad ukazuje na ženu – Peršanku. Papoušek znamená též pyšného a povýšeného muže nebo taky muže plného touhy a chťičů.

Moře (al-bahr): Moře ve snu poukazuje na mocného vladaře, který je předmětem úcty a respektu, je spravedlivý i vlídný a lid jej potřebuje. Ten, kdo vidí ve snu moře, získá ve skutečnosti něco, co si přál.

Chlad (al-bard): Vidí-li jej člověk ve snu, pak to znamená chudobu. A ten, kdo pocítí ve snu chlad ve stínu a posadí se na sluníčko, se zbaví své chudoby. Stejně tak, když pocítuje horkost na slunci ve snu a uchýlí se do stínu, zachrání se od smutku. A nastane-li takový sen v létě, naznačuje chlad prospěch a dobré živobytí.

Blesk (al-barq): Jeho vidění ve snu (je-li ovšem jediný) značí vedení správnou cestou poté, co se dotyčný snící ocitl na scestí. A snad vidění blesku ve snu naznačuje objevení tajemství. A snad jeho vidění předznamenává dobrou zvěst v podobě příchodu někoho, kdo byl postrádán, nebo obnovení prostředků živobytí, či záchranu ustaraného a zkroušeného člověka.

Zahrada (al-bustán): Zahrada představuje ve snu prosbu o odpuštění a prosba o odpuštění je ve snu zahrada. Vidí-li někdo ve snu svou zahradu vyschlou, pak jeho žena zůstane opuštěná. A toho, kdo ve snu vstoupí do neznámé zahrady, v níž opadává listí, zasáhnou ve skutečnosti starosti. Zahrada poukazuje rovněž na ženu, neboť je zavlažována vodou, je chráněna a rodí.

Plivanec (al-busáq): Ve snu ukazuje na sílu muže. A ten, kdo vidí ve snu své rty suché, nedokáže to, co by si přál a oslabí se jeho výřečnost. A tomu, kdo ve snu vidí, jak z jeho úst vychází pěna, jeho sen naznačuje falešnou mluvu, kterou pronese, a lež, které se dopustí. Plivanec ve snu představuje majetek muže a jeho sílu a ten, komu se zdá, že plivnul na zeď, ten vynaloží svůj majetek na cestě *džihádu* nebo jej vloží do obchodu.

Cibule (al-basal): Cibule ve snu je ukazatelem zla pro toho, kdo ji jedl. A ten, komu se zdálo, že jedl cibuli a byl přitom nemocen, zemře. Zelená cibule značí zisk a její velké množství pak tělesné zdraví spolu se smutkem a odloučením. A sní-li nemocný ve snu velké množství cibule, pak se vyléčí ze své choroby.

Meloun (al-batích): Ve snu značí muže plného starostí. A toho, kdo jej spatří ve snu, postihnou chmury, jejichž konce nedohlédne. A komu se zdá, že snědl meloun, ten vyjde z vězení, neboť Nejvyšší [\[131\]](#) pravil: *Vyšleme jednoho z nás do města s těmito penězi svými, nechť zjistí, kdo nejlepší pokrmu má, a nechť nám od něho potravu přinese...* [\[132\]](#) – tedy

meloun. Ibn Sírín pravil: Ten, kdo viděl ve snu, jak natáhnul ruku až do nebes a uchopil meloun, ten si bude žádat panství a brzy se mu jej taky dostane.

Kráva (al-baqar): Krávy ve snu ukazují na roky. [133] A černá nebo žlutá kráva je rok radosti a úrody. A malá bílá skvrna na hlavě krávy značí potíže na počátku roku, výrazné místo na bocích tváří pak naznačuje těžkosti v polovině roku a obdobné místo na jejích zadních partiích ukazuje na potíže na konci roku. Tučné krávy jsou roky hojnosti a krávy hubené pak léta strádání. [134] A požívání hovězího masa ve snu značí rozhojnění majetku během roku.

Slavík (al-bulbul): Slavík ve snu ukazuje na bohatého a schopného muže nebo ženu. A říká se, že slavík ve snu naznačuje chlapce, který dokáže číst Korán, nebo též mladého otroka. A tomu, kdo ve snu spatří slavíka, jeho sen věští syna, jehož mu porodí otrokyně.

Datle (al-balah): Datle ve snu značí živobytí nebo posla dobra. A ten, kdo vidí ve snu, jak pojídá datle, tomu se ve skutečnosti dostane poctivého majetku.

Fialka (al-banafsadž): Fialka ve snu značí nádhernou otrokyni. A fialka a vše, co je jí z vonných květin podobné, poukazuje na ženu nestálé povahy nebo chlapce útlého věku, či velmi nemocného. A vidí-li někdo fialku ve snu spolu s dalšími květy, pak to věští náklonnost a lásku.

Dům (al-bajt): Je to žena muže, k níž se uchyluje. A proto se říkává: „Vstoupil muž do svého domu“, oženil-li se. A snad ukazuje dům též na tělo snícího, neboť se říká: Viděl jsem, jak jsem ve snu postavil nový dům. A byl-li dotyčný snící nemocný, jeho tělo se uzdravilo. A nebyl-li nemocný, pak se onen muž oženil, byl-li starým mládencem.

Tá'

Koruna (at-tádž): Koruna ve snu ukazuje na poznání, Korán a panství. A snad její nošení na hlavě naznačuje obnovení země a potlačení nepřátel. A vidí-li žena ve snu korunu na vlastní hlavě, tak se provdá za bohatého muže vysokého postavení nebo přímo za vládce. A je-li těhotná, pak porodí chlapce.

Kupec (at-tádžir): Vidění kupce ve snu značí zisk, výhody, vznešené hodnosti, cestování a poznání podivuhodných zvěstí. A snad rovněž jeho vidění ve snu znamená, že dotyčný snící se hojně zhostí povinností, jež mu byly Bohem uloženy, jako jsou Velká pouť do Mekky, *džihád*, půst a páteční modlitby. Stane-li se žena ve snu obchodnicí nebo se více žen stane obchodnicemi na tržišti se zbraněmi, pak toto předznamenává pohyb nepřítele a skutečnost, že se zmocní území islámu. Pokud ovšem jsou ony obchodnice na zlatnickém trhu či na trhu s oděvy, znamená to výhody a zisk.

Prach (at-turáb): Prach ve snu poukazuje na lidi, neboť oni byli z něj stvořeni. A snad též ukazuje na dobytek a zvířata nebo též na svět a jeho tvorstvo. Prach snad taky znamená chudobu nebo mrtvého či hrob.

Jablko (at-tufáh): Poukazuje ve snu na děti. A je-li snící vladař, tak jablko představuje jeho království. Je-li obchodníkem, pak jablko jsou jeho obchody. A je-li strážcem, pak jablko znamená jeho hlídku. A říká se, že sladké jablko ve snu znamená poutivé živobytí, zatímco jablko kyselé značí živobytí zajištěné zakázanou cestou.

Pahorek (at-tall): Pahorek ve snu znamená mocného a bystrého muže a obydlí okolo něj pak značí jeho rod. A pro toho, kdo ve snu spatří vyvýšenou zemi a z ní vyčnívající kopec či pahorek, pak onen vršek ve skutečnosti znamená muže, který je obdařen schopnostmi tohoto světa do té míry, do jaké míry je ona plocha vyvýšená.

Krokodýl (at-timsáh): Jeho vidění ve snu poukazuje na četníka – v jeho přítomnosti se necítí bezpečně ani nepřítel a ani přítel. Znamená rovněž tyranského a zrádného obchodníka. A ten, komu se zdálo ve snu, že jej krokodýl odtáhl do vody a tam jej usmrtil, upadne do rukou četníka, který mu vezme jeho majetek a zabije jej.

Moruše (at-tút): Pojídání jejích plodů ve snu značí hojný a přínosný zisk pro dotyčného snícího. Černá moruše ukazuje na *dínáry* a bílá moruše zase na *dirhamy*.[\[135\]](#) Strom moruše pak znamená muže bohatého majetkem i potomky. Moruše též poukazuje na pevnost víry, bystrost a jistotu a tělesné zdraví toho, kdo ve snu pojídá její plody.

Fíky (at-tín): Fíky ve snu znamenají majetek a hojnou sklizeň pro toho, kdo si z nich bere. Fíkovník pak značí bohatého muže. Komu se zdá ve snu, že pojedl z jeho plodů, tomu se ve skutečnosti rozhojní potomstvo.

Thá'

Prs (ath-thadj): Prs ve snu značí ženu snícího muže nebo jeho dceru a přitom krásu prsu je její krásou a naopak – je-li prs ošklivý, je i ona žena ošklivá. A vidí-li muž ve snu na svém prsu mléko, tak je-li chudobný, zbohatne, a není-li ženatý, znamená to, že se mu narodí děti. Vidí-li stejnou věc mladá žena, pak to značí, že otěhotní. A zdá-li se totéž panně, pak to ve skutečnosti předznamenává její sňatek.

Bohatství (ath-tharwa): Pro chudáka znamená bohatství ve snu ohrožení správnosti jeho cesty. Snad to taky značí potlačení nepřítele či přemožení závisti. A snad bohatství rovněž poukazuje na manželku a zbožné skutky, které přivedou jejich strůjce do zahrad ráje. A snad taky bohatství ve snu znamená pro nemocného ve skutečnosti prst' hrobu, která jej čeká.

Had (ath-thu^cbán): Had ve snu poukazuje na muže z údolí. A snad naznačuje i nepřátelství ze strany vlastní rodiny, manželky a dětí. Had též může představovat zlého a závistivého souseda. A tomu, komu se ve snu zdá, že vlastní hada, se ve skutečnosti dostane ohromné síly a moci.

Liška (ath-tha^clab): Liška ve snu představuje nepřítele, bojovníka, lháře, který je podlý a nic mu není svaté. A ten, kdo ve snu bojoval s liškou nebo se jí třeba jen dotknul, bude postižen strachem z džinnů. Komu se zdálo, že uchopil lišku, tak tomu se liška stane

nepřítelem. A zdá-li se člověku, že si hraje s liškou ve snu, získá ve skutečnosti ženu, kterou bude milovat a která bude milovat jej.

Sníh, led (ath-thaldž): Jeho vidění ve snu znamená prospěch a dobré živobytí, uzdravení z chorob nachlazení. A snad led a oheň poukazují na náklonnost a lásku, neboť led neuhásí oheň. Led ve snu s sebou přináší znamení trestu od vládce pro jeho poddané, ukrácení jejich majetku a hrubé a ošklivé jednání vládce vůči nim, neboť Nejvyšší pravil: *...a seslali jsme na ně trest z nebe...* [136]

Plod (ath-thamra): Je-li plod viděn ve snu a je-li sladký, poukazuje to na prospěch, dobré živobytí a užitečné vědění. Je-li plod kyselý, pak pro toho, jemuž to vyhovuje, značí totéž. Pro toho, jemuž to nevyhovuje, takový plod značí nepoctivě získaný majetek a zhoršení se jeho nemoci.

Oděv (ath-thawb): Vidí-li někdo ve snu, jak si oblékl vlněný šat, tak jej čeká dráha poustevníka, který bude vyzývat lidi k životu v odříkání a bude je podněcovat ke konání skutků, jež najdou odměnu na onom světě. A každý zelený šat ve snu má tu vlastnost, že jeho barva pomůže a neuškodí. Ten, kdo vidí ve snu, že si obléknul zelený oděv, tomu zelená barva ve skutečnosti symbolizuje živé náboženství a uctívání boha.

Býk (ath-thawr): Ve snu představuje náčelníka kmene nebo pána domu či obce nebo osady. A jeden býk znamená vládu na jeden rok. Ale pro sultána, kupce a dělníka to značí obchod na jeden rok. A ten, komu se zdá ve snu, že vlastní mnoho býků, se ve skutečnosti chopí moci, bude-li toho hoden.

Džím

Mladá otrokyně (al-džárija): Mladá otrokyně ve snu představuje obchod pro toho, kdo ji vlastní nebo ji koupil či mu byla darována. A ten, kdo se ve snu přiblížil k mladé otrokyni, aby ji zakoupil, přiblížil se ve skutečnosti k obchodu.

Hora (al-džabal): Hora ve snu značí muže vysokého postavení nebo vůdce či obchodníka. A rostou-li na té hoře rostliny a je-li na ní voda, pak představuje krále, ochránce náboženství. A neroste-li na ní rostlinstvo a není-li tam voda, pak se ve skutečnosti jedná o nevěřícího a tyranského krále.

Zvonek (al-džaras): Zvonek ve snu značí ve skutečnosti muezína jmenovaného vládcem. Zvonek přináší dobrá znamení, je-li zavěšen na krku zvířat. A snad taky věští dalekou cestu. Křesťanský zvon ve snu znamená učence, jímž jsou lidé vedeni ve svých úkolech a sporech.

Most (al-džisr): Most ve snu značí přímou stezku Prorokovy tradice. A snad poukazuje na poznání a Boží vedení, půst a modlitbu a vše, co zachrání člověka od trestů a utrpení na onom světě a těžkostí na tomto světě. Stejně tak most ve snu ukazuje na majetek, manželku, dítě a matku.

Tělo (al-džism): Tělesné zdraví a síla představují sílu víry a náboženství. A vidí-li někdo, jak se jeho tělo změnilo v tělo hada, pak se vyjeví nepřítelství, které bylo skryto. A ten, kdo ve snu vidí své tělo, jako by bylo ze železa nebo keramiky, zemře.

Velbloud (al-džamal): Velbloud ve snu znamená smutek. Vidí-li někdo sebe sama ve snu sestoupit s velblouda na cestu, tak onemocní, pokračování jeho cesty se stane obtížným, poté se však uzdraví a vše se mu stane snadným. Arabský velbloud ve snu značí arabského muže. Dobře vycvičený velbloud znamená bohatého nepřítele.

Křídlo (al-džanáh): Křídlo ve snu značí syna. Tomu, komu se zdá, že má dvě křídla, se narodí dva synové. Křídlo znamená též peří a výkladem peří ve snu je majetek. Ten, komu se zdá, že má křídla, s nimiž létal, doputuje k moci do té míry, jak moc se osvobodil od povrchu zemského. A pokud se ve snu se svými křídly nedokáže vznést, čeká jej ve skutečnosti něco dobrého.

Ořech (al-džawz): Ořech ve snu symbolizuje ukrytý majetek a strom ořechovníku představuje muže, dychtivého cizince, pána ohromného majetku. A ten, kdo vidí sebe sama ve snu na stromě ořechovníku, ten bude ve skutečnosti spojen s oním velkým cizincem. Tomu, kdo ve snu sleze z ořešáku, se nenaplní, co bylo mezi ním a oním mužem, s nímž byl spojen.

---

[1] Český překlad se opírá o jedno z posledních komentovaných a kompletních vydání tohoto snáře (Ibn Sírín, Muhammad: *Tafsír al-ahlám*, Maktabat Misr, Káhira, 1999).

[2] Ibn Sírín, Muhammad: *Snár arabských mudrcov - Kniha prvá, Kniha druhá*, (Přeložil a komentářem opatřil: Ján Paulíny), Nestor, Bratislava, 1996.

[3] Seznam kapitol *Snáře* dle tradičního Ibn Sírínova řazení podává **Příloha III**.

[4] Tradiční podání jednotlivých “snových příběhů” obsahuje spoustu hadíthů a množství textu zde zabírají především *isnády* neboli “podepření”, kde je důsledně vyjmenována celá posloupnost tradentů od samotného Proroka či některého z jeho druhů až po autora *Snáře*. Kvůli plynulosti textu (a irelevanci *isnádu* – z hlediska oneirokritického) překladatel většinou upouští od transkripce těchto posloupností (případně uvádí jen počátečního a koncového tradenta).

[5] Abú °Abdalláh at-Tustarí byl jedním z průkopníků askeze v raném islámu.

[6] Korán (83:4-6).

[7] Korán (20:81).

[8] Arabsky *Ta°álá* – čestný dodatek, který se uvádí za jménem Božím a který překladatel zpravidla vypouští – nebo jej převádí jako *Nejvyšší*, což je též jedno z překrásných jmen Božích.

[9] Korán (4:155).

[10] Adam (arab. *Ádam*) je pro muslimy nejen prvním člověkem, ale též prvním prorokem. Podle koranického podání jej Bůh naučil jména všech věcí, a tak jej symbolicky ustanovil svým zástupcem na zemi. Koranické podání Adamova příběhu má mnoho společného s tím starozákonním; najdeme zde též četné rozdíly. Adam s Evou zhřešili, byli vyhnáni z ráje, káli se a bylo jim odpuštěno. Islám tedy nezná dědičný hřích. Slavná pasáž v Koránu popisuje

rovněž “klanění se andělů”. Když Bůh stvořil Adama z povrchu země (*min adím*), vdechl mu ducha (*ruh*) a nařídil andělům, aby mu pokloněním se vzdali hold. Všichni tak učinili, jen Iblís (Dábel) to odmítnul. Za to byl Bohem proklet a odsouzen k věčnému trestu. Dábel však požádal o odklad svého trestu do dne posledního soudu, v čemž mu bylo vyhověno. Do té doby mu je dáno pokoušet lidi a svádět je na scestí. V mystických a teozofických představách (částečně též u šíitů) byla Adamovi aktem jeho oživení “vdechnuta jiskřička božství”, která se skrze lidská pokolení přenáší dále a dále. Jde o zjevně gnostický moment. Adam má čestné místo v mnoha legendách a folklórních látkách.

[11] Tradiční chvalořečný dovětek “mír (budiž) s ním” (arab. *‘alajhi as-salám*) se v arabských, nejen náboženských, textech váže ke jménům proroků.

[12] Korán (2:30).

[13] Korán (2:31).

[14] Abrahama (arab. *Ibráhím*) pokládají muslimové za jednoho z nejvýznamnějších proroků před Muhammadem. Jako pevný svorník spojuje a rozděluje všechna tři velká monoteistická náboženství – křesťanství, islám a judaismus. Muslimské podání Abrahamova životního příběhu se v mnohém liší od toho křesťanského. Abraham je vnímán jako pravzor monoteismu a stavitel Ka[‘]by - prvního svatostánku zasvěceného jedinému Bohu. Na rozdíl od Bible měl Abraham obětovat – byť v Koránu není uveden jménem - svého prvorozeného syna Izmaele (*Ismá‘íl*), kterého Arabové vnímají jako svého praotce.

[15] Tento výrok – jak pozorně uvádí editor Ibn Sírínova *Snáře* Hasan ‘Alí Šihábuddín – je podivný ze dvou hledisek. Jednak kvůli kontextu, neboť vidění Ibráhíma (Abrahama) ve snu má všeobecně příznivé konotace, a rovněž kvůli koranickému podání, kde se Abraham neprovinil neposlušností vůči vlastnímu otci, přestože ten byl nevěřícím (a navíc vezírem tyranského krále – pozn. B.O.). Naopak mu – dle Koránu – odpustil.

[16] Ježíš (arab. *‘Ísá*) je všeobecně muslimy pokládán za vůbec nejdůležitějšího proroka před Muhammadem. Ovšem opět je nutno podotknout, že koranické podání jeho osobnosti se značně rozchází s tím biblickým. Muslimové věří v jeho zázračné zrození, schopnost konat zázraky atd., avšak popírají jeho smrt na kříži (proslulé a mnohokrát interpretované verše Koránu 4:156-157 praví: *Však nikoliv, oni jej nezabili ani neukřížovali, ale jen se jim tak zdálo. A věru ti, kdož jsou o něm rozdílného mínění, jsou vskutku na pochybách o něm. A nemají o něm vědomosti žádné a sledují jen dohady; a nezabili jej určitě, naopak Bůh jej k sobě pozdvihl, neboť Bůh je mocný, moudrý.*) a následné zmrtvýchvstání. Za zcela nepřijatelné pak považují tvrzení, že byl synem Božím. Postava Ježíše Krista představuje klíčový moment křesťansko-muslimského dialogu (někdy též případných konfrontací), jemuž se ostatně i v češtině věnuje vícero titulů (viz např. *Duchovní cesty islámu* nebo *Křesťanství a islám*).

[17] Imám Husajn ibn ‘Alí (zemřel r. 680), třetí šíitský imám a vnuk proroka Muhammada, je muslimy uctíván jako vzor zbožnosti a moudrosti. Jeho mučednickou smrt šíité každoročně oplakávají na počátku měsíce *muharramu*.

[18] Duch Boží (arab. *Ruh Alláh*) je čestný přívlastek Ježíšův.

[19] *Není boha kromě Boha* (arab. *Lá illáha illá‘lláh*) je první část *šahády*, muslimského vyznání víry. Tímto prohlášením se muslim ztotožňuje s ústředním jádrem islámu, tedy myšlenkou *tawhídu*, absolutní jednosti, jedinečnosti a vnitřní jednotnosti Boží.

[20] Abú Hurajra byl jedním z druhů Prorokových a proslul svou náboženskou horlivostí a zvědavostí. Často se na Proroka obracel s rozličnými dotazy a je tak prvním z tradentů u velkého množství hadíthů, jejichž věrohodnost ovšem někteří kriticky smýšlející muslimští učenci zpochybňují.

[21] *Nežádoucí novinka* (arab. *bidʿa*, plurál *bidaʿ*) představuje významný koncept v islámských náboženských vědách. Jde o myšlení, chování či jednání, které nemá náležitou oporu v samotných základech islámu, Koránu či příkladu Proroka nebo jeho druhů. V širším slova smyslu lze *bidʿu* překládat též jako kacířství. Toto nařčení patřilo k výzbroji nejrůznějších myšlenkových proudů v islámu a jejich představitelé se jím nezdávka častěji dodnes.

[22] Mustafá (Vyvolený) je jedním ze tří jmen Prorokových, jež se v náboženských textech běžně synonymicky užívají (Muhammad, Ahmad a Mustafá).

[23] Tento pozoruhodný údaj jen podporuje domněnku, že historický (či polohistorický) šajch Muhammad ibn Sírín nemohl být autorem *Snáře*, který je mu všeobecně připisován.

Podobných chronologických a věcných nesrovnalostí najdeme v “jeho” *snáři* více. Na některé z nich je poukázáno i v příslušné kapitole části II. této studie. Další až příliš často se vyskytující a do očí bijící nesrovnalosti jsou některé příliš dlouhé *isnády* příběhů, které měl údajně sepsat muž, jenž patřil ke generaci následovníků druhů Prorokových (*at-tábiʿúna*) a většinu života prožil v prvním století hidžry.

[24] Za jmény andělů stejně jako za jmény proroků muslimští autoři obvykle dodávají tento zbožný a uctivý dovětek.

[25] Další z prvků, které zpochybňují datování textu *Snáře* do časů života Muhammada ibn Sírín (tedy do 1. stol. hidžry). Tradičně se sice uvádí, že první, kdo použil slova *súfi* a *tasawwuf*, byl Ibn Sírínův současník a přítel al-Hasan al-Basrí (ona proslulá věta al-Hasanovi připisovaná zní: *Raʿajtu súfijan fi tawwáf. – Viděl jsem súfiho vykonávat tawwáf - čili rituální obcházení svatyně Kaʿby.*), ovšem pravděpodobnější je, že toto pojmenování v islámském světě zdomácnělo až mnohem později (pro rané askety islámu zná arabština množství titulů, jako jsou *bakkáʿ* - plačtivec, *faqír* - chudʿas, *násik* - poustevník atd.).

[26] Anděl Džibríl (též Džibráʿíl), Gabriel, jako zprostředkovatel Zjevení zaujímá vůdčí místo v celé andělské hierarchii. Muslimská angelologie zná vícero andělů jménem, některé z nich jmenuje i Korán. Andělé – jak muslimové věří – jsou bytosti bezpohlavní, dobré, stvořené ze světla a ze všeho tvorstva stojící nejbližší svému Stvořiteli. Bez víry v anděly si lze jen těžko představit bohatou pokladnici muslimského folklóru.

[27] Anděl Isráfíl hraje významnou roli v islámské eschatologii. Jeho dvojí zatroubení na troubu představuje jedno ze znamení konce tohoto světa, tedy bližícího se Dne zmrtvýchvstání a posledního soudu.

[28] Muslimská tradice velí dodávat za jmény Prorokových druhů (*as-sahába*) uctivý dovětek *nechtʿ v něm Bůh nalezne zalíbení* (arab. *radija Alláhu ʿanhu*).

[29] *Qurráʿ* (plurál od *qáriʿ*) značí doslova “čtenáři”. Takto byli v době Muhammadově údajně nazýváni někteří z horlivých muslimů, kteří někdy až přepjatě zdůrazňovali mnohé vnějšíkové atributy zbožnosti.

[30] Abú Bakr, přezdíváný as-Siddíq (“ten, kdož pravdu dosvědčuje”), přítel a tchán proroka Muhammada, jeden z prvních (ne-li úplně první) mužů, kteří přijali islám, a zároveň první ze čtyř tzv. *chalífů vedených správnou cestou* (*al-chulafáʿ ar-rášidún*), vládl v letech 632-634. Pro muslimy představuje vzor zbožnosti a spravedlnosti, neboť vládl jako “první mezi sobě rovnými”.

[31] ʿUmar ibn al-Chattáb (vládl v letech 634-644), druhý z pravověrných chalífů, za jehož vlády došlo k obrovské expanzi islámského impéria a byly též položeny základy správního uspořádání státu.

[32] ʿUthmán (u moci 644-656), třetí pravověrný chalífa a zároveň taky příslušník rodu umajjovců, který byl zpočátku vůči proroku Muhammadovi nepřátelsky zaujat. Jeho vražda v

r. 656 předznamenala období tzv. První občanské války. ʿUthmánovo jméno je trnem v oku především šiitům.

[33] Nepříznivé konotace, které přináší “vidění ʿUthmána ve snu”, patrně nejsou jen náhodné. Jak již bylo níže naznačeno, některé domněnky předpokládají, že Muhammad ibn Sírín byl proalijovsly orientován. Tomu by například nasvědčovalo též jeho přátelství s al-Hasanem al-Basrím, jenž mimo jiné proslul svou nesmlouvavou kritikou vládnoucích umajjovců a sympatiemi k tehdy se rodící šíi.

[34] *Kníže věřících* (arab. *Amír al-muʿminín*) je čestný titul chalífů; pro šiity se neodmyslitelně váže k osobnosti ʿAlího (jak vypovídá i jejich pozměněná *šaháda*, vyznání víry; přičemž jejich dodatek zní: *A kníže věřících ʿAlí je blízkým přítelem* – arab. *Walí - Božím*).

[35] ʿAlí ibn Abí Tálíb (vládl 656-661), Prorokův bratranec a zeť, jeden z prvních muslimů a první imám šiitů, jehož vládou se uzavírá “zlatá éra” vlády pravověrných chalífů. ʿAlímu projevují úctu jak šiité, tak sunnité; představuje pro ně vzor zbožnosti, moudrosti, spravedlnosti a osobní statečnosti.

[36] Celkové shrnutí vyznění “vidění jednotlivých koranických súr ve snech” obsahuje **Příloha II** této studie. Na tomto místě si můžeme přiblížit některé jiné “aspekty” Koránu ve snech.

[37] Proslulý verš Trůnu, *Ájat al-kursí*, (2:255) oceňovaný muslimy jak pro estetické tak i magické přednosti zní: *Bůh – není Božstva kromě něho – živého, trvalého! Nepadá naň ani dřímota, ani spánek, Jemu náleží vše, co na nebesích je i na zemi! Kdo může se u Něho přimluvit jinak než s dovolením Jeho? On zná, co je před rukama jejich i co je za zády jejich, zatímco oni neobejmou z vědění Jeho nic leda to, co On chce. Trůn Jeho obepíná nebesa a zemi střežení jich mu potíží nečiní – On vznešený je a mohutný!* - Podle komentáře Ivana Hrbka vykazuje verš nápadné paralely se starými křesťanskými a židovskými hymny.

[38] *Al-Fátiha* neboli *Otevíratelka Knihy*, první súra Koránu, zní: *Ve jménu Boha milosrdného, slitovného. Chvála Bohu, Pánu lidstva veškerého, milosrdnému, slitovnému, vládci dne soudného! Tebe uctíváme a Tebe o pomoc žádáme, veď nás stezkou přímou, stezkou těch, jež zahrnuls milostí svou, ne těch, na něž jsi rozhněván, ani těch, kdo v bludu jsou!*

[39] Súra Krávy je nejdelší kapitolou Koránu (286 veršů) a je pokládána za nejstarší medínskou súru vzniklou z největší části v období mezi Muhammadovým příchodem do Medíny a bitvou u Badru (tedy 622-624).

[40] Korán (12:55).

[41] Korán (67:10).

[42] V arabských snářích se nezdá setkávat se nejen se symboly vizuálními (což je zkušenost běžného čtenáře soudobých snářů), ale též se symboly duchovními, abstraktními, jako je například islám. Tomu, komu připadá představa ve stylu “islám ve snu viděti” bizarní, lze jen doporučit, aby pokračoval v četbě, neboť se setká s dalšími “odhmotněnými” koncepty, jež Muhammad ibn Sírín vykládá jako veškeré další “symbolické položky”.

[43] Na tomto místě se jedná o klasický příklad využití tzv. etymologického postupu výkladu, který se zakládá na využívání odvození interpretačních významů z názvu klíčového symbolu ve snu – někdy se však jedná o podobnosti čistě náhodné, jako například v tomto případě. *Súr* (plurál *aswár*) znamená arabsky zeď či hradbu, zatímco *siwár* nebo *suwár* (plurál *súr*, *aswira*, *asáwir*, *asáwira*) značí náramek, který najdeme též v citovaném koranickém verši.

[44] Korán (76:21).

[45] *Qibla* značí směr k Mekce, který určuje orientaci modlitby muslimů po celém světě.

[46] *Dár al-islám* (doslova “příbytek islámu”) může znamenat též území pod nadvládou muslimů, *dár al-haqq* (doslova “příbytek Pravdy”, přeneseně pak Boha) je rovněž arabským eufemismem pro “onen svět”.

[47] Korán (36:57-58) – Verše líčí odměny, které čekají na zbožné věřící v ráji.

[48] Obřízka chlapců patří k islámské tradici – *sunně*. Zvyklosti, které se k tomuto choulostivému zákroku váží, jsou krajově podmíněné, avšak většinou probíhá po dosažení šesti, sedmi let věku dítěte a je důvodem k velkým rodinným oslavám. Obřízka dívek je naproti tomu soudobými islámskými právními autoritami odsuzována jako zvyklost, která má s islámem pramálo společného.

[49] *Siwák* nebo též *miswák* je dřevěná tyčinka s rozžvýkaným jedním okrajem, která v tradiční muslimské společnosti sloužila jako zubní kartáček.

[50] Rituální čistota představuje nezbytnou podmínku platnosti modlitby. Podle stupně rituálního znečištění se dělí na malou (*wudu*) a velkou (*ghusl*) očistu. Každá z nich má přesně určená pravidla. Otázkám rituální čistoty se podrobně věnuje islámské právo a děti jsou k těmto zásadám vedeny již od nejtělejšího věku.

[51] Rituální očista se obvykle provádí vodou (zázemí mešit je na to zařízené). Není-li voda k dispozici, může muslim provést symbolickou malou rituální očistu (*tajammum*) pískem nebo prachem.

[52] *Tajammum* je symbolická rituální očista v případě, že není k dispozici voda. – Viz předchozí poznámka.

[53] *Adhánem* jsou muslimové svoláváni k modlitbě. Pronáší jej *mu'adhhdhin* (muezin) z minaretu mešity před každou z pěti povinných denních modliteb. Zní: *Alláhu akbar* (4x). *Ašhadu an lá iláha illá 'lláh* (2x). *Ašhadu anna Muhammadan rasúlu' lláh* (2x). *Hajja 'ala 's-salát* (2x). *Hajja 'ala 'l-faláh* (2x). *Alláhu akbar* (2x). *Lá iláha illá 'lláh* (1x) – *Bůh je převeliký. Vyznávám, že není božstva kromě Boha. Vyznávám, že Muhammad je posel Boží. Vzhůru k modlitbě! Vzhůru k blahodárnému činu! Bůh je převeliký. Není božstva kromě Boha.* – Překlad: Luboš Kropáček (*Duchovní cesty islámu*, s. 98).

[54] Bezprostředně před vlastním zahájením modlitby se zopakuje ještě jednou *adhán* přímo v mešitě. Tomuto kroku se říká *iqáma*.

[55] *Amr bi 'l-má'rúf wa nahj 'an al-munkar* (doslovně: *Přikazování dobrého a zakazování zlého.*) představuje zásadní koncept islámské etiky. Tato fráze je velmi hojnou součástí náboženských spisů.

[56] Korán (7:44-45).

[57] Korán (9:5).

[58] Korán (5:57-58).

[59] Každá z pěti denních modliteb (*salát*, plurál *salawát*) sestává z části povinné (*fard*) a dobrovolné (*sunna*). Celý cyklus modlitebních pohybů se nazývá *rak'a*. *Rak'a* se skládá ze stání, sklonění se s dlaněmi u kolen, opětovného napřímení, prostrace neboli padnutí na tvář (*sudžúd*), sedu klečmo na patách (*džulús*) a následné další prostrace, po níž následuje povstání. Slovy *pilíře modlitby* v titulku kapitoly *Snáře* se myslí právě tyto jednotlivé úkony.

[60] Myslí se zde jeden z tzv. pěti pilířů islámu (vyznání víry, modlitba, almužna, půst a pout' do Mekky).

[61] Povinnou (*fard*) a tradiční (*sunna*) část modlitby, tedy počet povinných a nepovinných modlitebních cyklů (*rak'a*) v rámci každé z povinných pěti denních modliteb, přesně stanovují jednotlivé právní školy islámu. Dobrovolnou (též nadstandartní - *nawáfil*) modlitbu může muslim vykonat prakticky kdykoliv; zvláště oblíbené jsou například modlitby během ramadánových nocí zvané *taráwih*.

[62] Korán (29:45).

[63] Korán (33:21).

[64] Pokud se v mešitě modlí muži i ženy v jedné místnosti, modlí se ženy zásadně v zadních řadách za muži, aby je při modlitbě nerozptylovaly. Většina modliteben je však z praktických důvodů rozčleněna na mužskou a ženskou část.

[65] *Mihráb* je výklenek v přední stěně mešity, který ukazuje věřícím modlitební směr – *qiblu*.

[66] Korán (22:39-40).

[67] Platba *zakátu* (povinné almužny nebo náboženské daně) představuje jednu z pěti, tzv. pilířových, povinností každého muslima. *Zakát* je výrazem dobročinnosti a sociální solidarity muslimské obce. Slovo samotné se odvozuje od slovesného kořene vyjadřujícího “čistotu”, tzn. že nečinně “ležící” prostředky se tímto způsobem každoročně očišťují a zabraňuje se tak neplodnému kumulování majetku. Podle klasického islámského práva se *zakát* odvádí každoročně z určených druhů majetku, pokud překračují stanovenou minimální hranici (*nisáb*).

[68] *Sadaqa* je dobrovolná almužna, kterou zbožní muslimové platí vedle *zakátu*. Tento koncept se objevuje již v koranickém textu. Výše a určení *sadaqy* je věcí individuálního rozhodnutí každého muslima. U některých středověkých právníků (např. Málík ibn Anas) se *sadaqa* významově kryje s pojmem *zakátu*.

[69] Nakrmení chudých představuje v islámském prostředí nejen výraz štědrosti a laskavosti, ale někdy se používá též jako účinná forma pokání nebo dokonce předepsaná sankce za bezdůvodné přerušení půstu v měsíci ramadánu apod.

[70] *Zakát al-fitr* je oblíbená forma dobročinnosti prokazovaná na závěr postního měsíce ramadánu.

[71] Korán (30:38-39).

[72] Korán (87:14-15).

[73] Půst (arab. *sawm*, *sijám*) patří k tzv. pěti pilířům víry. Půst pro muslima znamená, že během měsíce ramadánu od úsvitu do západu slunce nesmí jíst, pít, kouřit a provozovat sex. Celý měsíc ramadán by měl probíhat ve znamení zvýšené zbožnosti věřících. Mnoho muslimů chová přesvědčení, že ramadánové sny mají zvlášť vysokou “výpovědní hodnotu”.

[74] *Iftar* je okamžik při západu slunce, kdy je muslimům povoleno přerušení půstu.

[75] Korán (2:185).

[76] *Ummí* lze překládat jako negramotný. Toto adjektivum se v náboženských textech často pojí k proroku Muhammadovi, aby o to více vynikl zázračný moment koranických zjevení. Vzhledem k četným polemikám mezi orientalisty, co se vlastně pod slovem *ummí* v tomto kontextu skrývá, doporučuje český překladatel Koránu Ivan Hrbek použití vazeb jako např. „prorok Písma neznalý“ – což ve skutečnosti vlastně vůbec nevyklučuje, že Muhammad znal základy písma a počtů.

[77] *Háfiz* je čestný titul toho, kdo zná celý Korán nazpaměť. Memorování koranického textu představovalo ve středověku všeobecný základ vzdělání. V muslimském prostředí se *háfizové* dodnes tradičně těší velké společenské prestiži.

[78] Korán (2:184).

[79] *Velká pouť do Mekky* (arab. *hadždž* nebo *hidždž*) patří mezi tzv. *pět pilířů islámu*. Každý muslim, jemuž to zdravotní, osobní a finanční poměry dovolují by ji měl vykonat v předepsaných dnech měsíce *dhú'l-hidždža*. Jednotlivé součásti poutních rituálů přitom v sobě skrývají hlubší symbolický smysl.

[80] *Malou pouť do Mekky* (arab. *umra*) může muslim vykonat prakticky kdykoliv a její rituál je ve srovnání s *hadždžem* podstatně kratší. Vykonáním malé poutě (byť opakovaně) se ovšem muslim nikterak nezbavuje povinnosti podniknout *hadždž*.

[81] *Ka'ba* je velká krychlovitá stavba uprostřed nádvoří mešity v Mekce. Podle pověstí ji postavil již Ádam (Adam) a po potopě světa obnovil Ibráhím (Abraham). Směrem k ní se modlí muslimové na celém světě.

[82] *Černý kámen* (*al-hadžar al-aswad*) je kámen patrně meteorického původu zazděný v jedné ze stěn Ka'by. Podle legend byl původně bílý, ale zčernal pod dotyky hříšníků, kteří jej přicházeli uctívat a líbat.

[83] *Studna Zamzam* umožnila vzniknout lidskému osídlení v Mekce. Tento vydatný vodní zdroj podle pověstí nechal vytrysknout Bůh, aby zachránil Ismá'íla (Izmaele) a jeho matku Hádžar (Hagar) od žízně.

[84] *Obětování zvířete* (*al-adhá'*) představuje vyvrcholení Velké pouti do Mekky a symbolizuje oběť Abrahamovu. Tento moment si připomínají muslimové na celém světě jako *id al-adhá'* (Svátek obětování, Velký svátek).

[85] *Dům* (arab. *al-bajt*) značí Ka'bu. Obcházení Ka'by (*tawwáf*) je pak nedílnou součástí poutních rituálů.

[86] Arabsky *In šá'a 'lláh* (Dá-li Bůh), rozšířená fráze v běžném hovoru a zároveň výraz oddanosti a pokory.

[87] Koncept nežádoucí novinky (arab. *bid'a*, pl. *bida'*) představuje zásadní koncept islámského myšlení obecně. Jde o myšlenky, jednání či praktiky, které nemají patřičnou oporu v příkladu Proroka a jeho druhů.

[88] *Minbar* představuje obdobu křesťanské kazatelny, vyvýšené místo ve tvaru schodiště, obvykle umístěné napravo od *mihrábu*, odkud při páteční polední modlitbě pronáší kazatel (*chatíb*) promluvu (*chutbu*).

[89] Korán (37:112-113).

[90] *Džihád* (z arabského kořene **DŽ-H-D** naznačujícího úsilí) má mnoho podob, ovšem v západní publicistice je až příliš často desinterpretován jen jako "svatá válka".

Nejrozmanitějším a časově i historicky podmíněným podobám *džihádu* se věnuje monografie: Mendel, Miloš: *Džihád. Islámská koncepce šíření víry*, Atlantis, Brno, 1997.

[91] Korán (4:95-96).

[92] Korán (3:169-170).

[93] Tématice „snů ze záhrobí“ se jako samostatnému fenoménu věnoval Háfiz ibn Abí ad-Dunjá (k. 2.1.3).

[94] Korán (40:10-11).

[95] Arabské slovo *na's* může značit jak rakev, tak máry i katafalk. Při tradičním muslimském pohřbu je tělo nesené zabaleno v pohřebním rouchu na marách v rakvi, ale do země je ukládáno bez rakve.

[96] Jedná se o slovní hříčku. Osmý rozšířený kmen slovesný od kořene **N-Š** *intá'aša* značí uzdravit se, povstat, zvednout se poté, co člověk upadl atd., tedy přesný opak toho, jaké asociace navozují máry apod.

[97] Muslimové věří v tělesné zmrtvýchvstání, které bude předcházet okamžiku posledního soudu. Barvitě koranické eschatologické výjevy rozvinula lidová zbožnost do nepřeborné pokladnice obrazů a příběhů. Blíže k tématu např. *Islámská kniha mrtvých* nebo *Kniha o počiatku a konci* (viz bibliografie).

[98] Při Dni posledního soudu (*jawm ad-dín*) budou dle koranického podání lidé rozděleni na ty po pravici, které čeká rajská odměna, a na ty po levici, kteří půjdou do pekla.

- *A lidé po pravici – co bude s lidmi po pravici? Ti budou mezi lotosovými stromy bezostnými a mimózami plody ověšenými, pod stínem protaženým u vody tekoucí s ovocem v hojnosti nevyčerpatelným, nezakázaným, na kobercích zdvižených. (56:26-34) Však lidé po levici – a co bude s lidmi po levici? Ti budou ve větru žhavém a vodě vroucí, ve stínu dýmu černého, ani ochlazení, ani osvěžení nepřinášejícího... Korán(56:40-44).*

[99] Lidová představivost spojuje moment posledního soudu se svitky či listinami v rukou souzených, na nichž budou zaznamenány veškeré dobré a zlé skutky, jichž se dotýční za svého života dopustili.

[100] Nad pekelnou propastí se – v islámské eschatologii – klene most *tenký jako vlas a ostrý jako meč*. Věřící muslim jej bez problémů překoná, zatímco nevěřící se zřítí do propasti pekelné.

[101] *Znamení Hodiny* (arab. *‘alámát as-sá‘a*) představují apokalyptické úkazy předznamenávající blížící se konec světa a okamžik posledního soudu, pro který zná arabština vícero výrazů – mimo jiné též prosté, leč dostatečně výstižné slovo “Hodina”. Barvitě líčení těchto znamení představují některé z nejstarších částí Koránu, např.: *Až slunce bude svinuto, až hvězdy pohasnou, až hory se z místa pohnou, až březí velbloudice bude zanedbána a divoká zvířata shromážděna, až moře se povarí a duše, až se spáří, až zaživa pohřbená bude tážána, pro jakou vinu byla utracena, až svitky budou rozvinuty a nebe bude staženo a peklo rozpáleno a zahrada rajská přiblížena, tehdy duše každá, co vykonala pozná!* (81:1-14).

[102] Příchod Antikrista (arab. ad-Dadžďžál) a jeho následný souboj s Ježíšem tvoří neodmyslitelnou součást *znamení Hodiny*. Lidová eschatologie přitom zná všemožné podrobnosti této apokalyptické scény – např. v Damašku se vypráví, že Ježíš Kristus tehdy sestoupí s nebe na vrcholek jednoho ze tří minaretů (po něm pojmenovaném) Velké umajjovské mešity, aby se na jejím nádvoří utkal s Daždžálem. Poté, co zvítězí, zlomí kříž (symbol ponížení), probodne svini (nečisté zvíře) a postaví se jako imám do čela věřících.

[103] Nájezdy divokých kmenů Goga a Magoga (arab. *Jádzúdž wa Mádžúdž*) patří mezi apokalyptické úkazy blížícího se konce světa. Podle legend žijí na konci světa, kde je Alexandr Veliký (arab. Iskandar Dhú’l-Qarnajn – “Dvourohý”) uvěznil za mohutnou hradbou. Jejich nájezd bude znamenat spoušť a zkázu.

- *I řekli mu: “Dvourohý, věru Gog a Magog šíří spoušť po zemi; máme ti poplatek zaplatit, abys mezi námi a jimi hráz vystavěl?” Odpověděl: “To, co mi propůjčil Pán můj, je lepší než poplatek. Pomozte mi horlivostí svou a zřídím mezi vámi a jimi hráz mocnou. Přineste mi kusy železa!” A když je narovnal mezi dvě úbočí, rozkázal: “Foukejte!” Když z toho vznikl oheň, dodal: “Přineste mi k vylití do něho mosaz roztavenou!” A nebyli Gog a Magog schopni ji přelézt ani otvor udělat v ní. (18:93-96) - A je zakázáno městu každému, jež jsme zahubili, aby se obyvatelé jeho v ně navrátili, pokud nebudou vypuštěni Gog a Magog; a tehdy se lidé z každého hrobu vynoří! Korán (21:95-96).*

[104] Korán (21:1-2).

[105] Korán (21:47).

[106] Pojetí pekla v islámu je velice sugestivní; stačí se jen začíst do některých raných súr Koránu, aby člověku začal hned “běhat mráz po zádech”: *A peklo bude věru na číhané, útulek pro vzpurné, a v něm zůstanou věky celé a chládku tam neokusí ani nápoje kromě vody vroucí a hnijící, což odměnou bude odpovídající. (78:21-26) Pozor však, vždyť věru bude uvržen do Drtící! Víš ty vůbec, co je to Drtící? Boží oheň zažehnutý, až k srdcím šlehající a nad nimi se v klenbu pojící a jak sloupy protažené stojící. (108:4-9) “Chopte se ho a v řetězy jej zakovejte, pak v ohni pekelném jej palte a potom řetězem sedmdesát loktů dlouhým jej svažte!” On věru*

nevěřil v Boha mocného a nevybízel k nakrmení nuzného, takže zde nemá dnes druha vřelého ani krom splášek pokrmu jiného, jež jísti budou jen těžcí hříšníci. Korán (69:30-37).

[107] Oheň (an-Nár) je jedním z mnoha pojmenování pekla.

[108] Jeden z trestů, které čekají na obyvatele pekla, představuje neustálá žízeň, kterou nelze uhasit, neboť nebude čím. Korán se vyjadřuje v tomto smyslu dostatečně sugestivně: ... *a chládku tam neokusí ani nápoje, kromě vody vroucí a hnijící, což odměnou bude odpovídající.* (78:24-26) ... *a zapíjet to budete vodou vroucí a pít budete tak, jak chlemtají žízniví velbloudi* (56:54-55).

[109] Pekelný strom Zaqqúm (patrně Muhammadův neologismus) se objevuje na třech místech v Koránu.

A co je lepší: toto, anebo strom Zaqqúm jako pohoštění? A učinili jsme jej pro nespravedlivé předmětem pokušení, a je to strom, jenž vyrůstá z pekla základů, a jeho plody jsou jak hlavy satanů a věru z nich budou jíst a břicha svá si jimi naplní a pak je směsí vody vroucí zapijí a posléze se věru do pekla navrátí. (37:60-66) *Vskutku bude strom Zaqqúm patřit k hříšníka pokrmům. Je jak roztavená směla, jež ve vnitřnostech kypí, podoben vodě vroucí.* (44:43-46) *A potom vskutku vy zbloudilí, za lež prohlašující, ze stromu Zaqqúmu se najíte a břicha svá si naplníte...* (56:51-53).

[110] Korán (51:10-14).

[111] Lidová představivost rozvedla “topografii ráje” do pozoruhodných detailů. Ostatně k tomu měla velmi mocné východisko – koranické popisy ráje patří k těm vůbec nejsugestivnějším. Muslimové někdy – s trochou nadsázky – říkají, že islám je optimistické náboženství, neboť peklo má sedm sfér (či slojí), zatímco ráj jich má osm – tedy více lidí čeká posmrtná odměna než trest. Kdybychom obdobným způsobem uvažovali nad stránkami Ibn Sírína, řekli bychom, že jejich autor je rovněž veskrze optimista – peklu věnoval jedinou stranu, zatímco rajske odměny ve snech rozvádí na celých třech stránkách.

[112] Rajska panna (*hurí*, z toho pochází nehezky český výraz *huriska*) představuje koncept, který nenechá žádného věřícího chladným. V koranickém textu ji najdeme na mnoha místech, např.: *Pro bohobojné však je místo blažené, zahrady a sady révy vinné, dívky s plnými nadry, věkem s nimi stejné, a poháry po okraj naplněné...* (78:31-34) *Tam dívky sklopených zraků, jichž předtím ani muž, ani džin se nedotkl, budou dlít – které z dobrodiní Pána svého můžete popírat? – jež rubínům a perlám se budou podobat...* (55:56-58) *Tam budou i dívky velkých očí černých, jež srovnat lze s perlami strážnými, odměnou za to, co vykonali na zemi...* (56:22-24) aj.

[113] V den posledního soudu budou lidé rozděleni – na ty po pravici čeká ráj a na ty po levici zas peklo.

[114] Arabský výraz *al-muqarrabúna* značí doslovně “přiblížení”, ale označuje rovněž nejvyšší třídu andělů (dle křesťanského úzu nazývané někdy jako “archandělé” či “cherubíni”). Tedy odpověď zesnulého ve snu bychom mohli překládat též jako “... dostalo se mi vznešeného místa mezi anděly”.

[115] Rozumí se zde “bratrů ve víře” - tedy muslimů.

[116] Patrně se zde myslí al-Hasan al-Basrí, Ibn Sírínův současník a raný archetyp zbožnosti a askeze.

[117] Na tomto místě opět dostáváme pádný důkaz pro přesvědčení, že “Ibn Sírínův” *Snář* nemohl sepsat Ibn Sírín. S Ibn Sírínovým jménem jsme se v předchozích kapitolách setkávali jako s legendárním vykladačem snů, jehož praxi ovšem zaznamenal někdo jiný. Nyní poprvé vystupuje Ibn Sírín ve “snu ze záhrobí.”

[118] Korán (15:45-46).

[119] Korán (7:40).

[120] Korán (43:72).

[121] Korán (55:70-74).

[122] Al-Hadždžádž ibn Júsuf, původní profesí učitel z Tá'ifu, byl významný umajjovský místodržící Iráku a Chorásánu. Spravoval prakticky celou východní část impéria a proslul jak svými organizačními schopnostmi, tak rovněž krutostí, s níž potíral neustálé vzpoury a rozbroje.

[123] Korán (13:23-24).

[124] Džinové (arab. *džinní*, kolektivum *džinn*) jsou bytosti stvořené "z ohně bezdýmného"; mohou být dobří i zlí, někteří z nich přijali islám, jiní jej odmítli. Dělí se na množství kategorií. Bez víry v jejich existenci by byla zcela nepředstavitelná bohatá pokladnice islámské lidové religiozity a folklóru.

[125] Satanové (*šajátín*, sg. *šajtán*) jsou podle některých představ jednou z tříd odbojných džinů, podle jiných názorů se jedná o zcela svébytnou kategorii bytostí.

[126] Korán (72:1).

[127] Korán (7:201-202).

[128] Korán (26:221-223).

[129] Překlad se opírá o následující vydání: an-Nábulusí, ^cAbdalghaní: *Ta^ctír al-anám fí ta^cbír al-manám. Wa huwa chalása má katabahu al-aqdamúna fí tafsír al-ahlám ka Ibn Sírín wa Ibn Šáhín wa ghajruhum* (Editor: Ma^crúf Mustafá Zaríf), Dár al-chajr, Bejrút, 1996.

[130] Dědické právo (*ilm al-fará'id*) představuje velmi rozsáhlé a složité odvětví islámského práva, které se opírá o podrobné koranické pokyny (4:7-12). Z pozůstalosti se musí nejprve odečíst dluhy. Závětí může muslim odkázat na náboženské a dobročinné účely nebo cizím osobám mimo okruh zákonných dědiců nanejvýš třetinu čistého jmění. Zůstatek se pak dělí dle aritmetických propočtů mezi jednotlivé skupiny dědiců. Těchto skupin je devět: od nejbližších příbuzných až, v případě odúmrti, po státní pokladnu. Islám přiznává právo dědit i ženám; byť jejich podíl je poloviční (tedy dcera získává polovinu podílu bratra atd.). Islámské dědické právo umožnilo vznik *waqfů* – dobročinných nadací, které sehrály významnou roli v prostředí středověké muslimské společnosti.

[131] V arabštině, zejména v náboženských textech, je nezbytné za jménem Božím (*Alláh*) dodávat některý ze zbožných dodatků, jako jsou např. *azza wa džalla* (*On je Vznesený a Mocný.*) nebo *ta^cálá* (*On je Mocný.*) Někdy pak dovětek stojí samotný, aniž by jméno Alláh bylo přímo uvedeno – např. oblíbené slovní spojení ze snářů ...*liqawlihi ta^cálá* bychom doslovně převedli jako ...*pro jeho výrok – On je Nejvyšší (Mocný).*

[132] Korán (18:19) – Uvedená věta se vztahuje k okamžiku probuzení *Sedmispáčů*, kdy se ujišťují, co se vlastně přihodilo. Celý příslušný verš zní pak následovně:

A tak jsme je vzkřísili, aby se jeden druhého vyptávali. I pravil jeden z nich: "Jak dlouho jsme zde setrvali?" Odpověděli: "Setrvali jsme zde den či část dne jednoho." (Nakonec) řekli: "Pán náš zná nejlépe, jak dlouho jsme zde zůstali. Vyšleme jednoho z nás do města s těmito penězi svými, nechť zjistí, kdo nejlepší pokrmý má, a nechť nám od něho potravu přinese; a nechť jedná obezřetně a slušně, aby na nás neupozornil nikoho.

[133] Viz proslulý Faraonův sen, který vyložil prorok Josef.

[134] Opětovná narážka na Faraonův sen.

[135] *Dínár* (z latinského *denarius*) je zlatá mince a *dirham* (z řeckého *drachma*) je mince stříbrná. Základní měnovou trojici pak doplňoval ještě měděný *fil*s.

[136] Korán (7:162) – Celá příslušná pasáž (161-162), která je součástí vyprávění o Mojžíšově útěku z Egypta, zní následovně:

A hle, bylo jim řečeno (tedy dvanácti kmenům izraelským – pozn. B.O.): “Obývejte toto město a jezte z plodů jeho, kdekoliv chcete, a říkejte: ‘Odpuštění!’ a vstupujte do brány sklánějíce se! Tehdy vám odpustíme vaše hříchy a rozmnožíme těm, kdož dobré konají.” A zaměnili ti z nich, kdož nespravedliví byli, slovem jiným to, které bylo jim řečeno, a seslali jsme na ně trest z nebe za to, že byli nespravedliví.